

Huvudmannarapport 22–23

Bildningsförvaltningen

Publicerad 2023 diarienummer 2023/130

 Hammarö

Innehåll

Syfte med utbildningen	2
Vår vision	3
Inledning	4
Sammanfattning	5
Uppföljning av det föregående läsårets slutsatser	7
Skapa trygghet för lärande	12
Den samlade elevhälsan	17
Främja närvaro och skolsocialt team	19
Grundsärskola	20
Kommungemensamma uppföljningar	21
Kompetensutveckling	24
Enhetsrapportering av månadsanalyser	29
Skolbibliotek	38
Digitalisering	40
Slutsatser läsåret 2022–23	42
Källor	44

Syftet med utbildningen

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barn och elevernas utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Skollagen (2010, 1 kap § 4)

Vår vision

Vår vision

Tillsammans skapar vi Sveriges bästa undervisning

Vi ska vara bäst på att ge alla barn och elever likvärdiga
förutsättningar att nå utbildningens mål

Delakulturen ska vara i framkant

En skolkommun för framtiden

Samarbete inom och mellan enheter

Tillit inom organisationen

Inledning

Varje huvudman ska systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Kvalitetsarbetet ska även på enhetsnivå kontinuerligt planeras, följas upp och utveckla utbildningen. På enhetsnivån ska kvalitetsarbetet genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal, barn och elever samt deras vårdnadshavare. Dessa grupper ska ges möjlighet att delta i arbetet.

Inom bildningsförvaltningen dokumenteras arbetet i form av enhetsrapporter till huvudmannen. Rapporten ska beskriva hur väl verksamheten klarar att förverkliga det nationella uppdraget avseende kunskaper, utveckling och lärande. Rapporten ska uppmärksamma mönster, variationer och trender samt pröva likvärdigheten inom verksamheten. Rapporten används som underlag inför politiska beslut om mål och budget samt till andra prioriteringar inom nämndens ansvarsområde.

Denna rapport följer bildningsnämndens beslut om att dokumentationen i det övergripande systematiska kvalitetsarbetet ska ske under året i minst två huvudmannarapporter.

Denna huvudmannarapport del 1, ger en övergripande bild över förvaltningens systematiska kvalitetsarbete, där huvudmannens ansvar för utbildningen följs upp. Rapporten baseras bland annat på rektorernas enhetsanalyser, utvärderingar, kartläggningar i relation till nationella trender och aktuella publikationer.

Rapporten inleds med en sammanfattning för dig som snabbt vill ta del av innehållet men i ett kortare format. Sedan följer uppföljning av förra läsårets slutsatser och de processer verksamheterna arbetat med under det föregående läsåret samt den generella skolutvecklingen som sker inom förvaltningen. Rapporten avslutas med nya identifierade slutsatser som framträder utifrån kvalitetsarbetet.

Huvudmannarapport del 2 behandlar elevers utveckling mot målen och tar upp den samlade statistiken kring elevernas måluppfyllelse samt uppföljning av nämndmålen. Delrapport 2 lyfter även de förutsättningar som råder inom förvaltningen i förhållande till arbetet med att åstadkomma en likvärdig utbildning i Hammarö kommun. Anledningen till att delrapport 2 utges i början av 2024 är att vi väntar in den samlade statistiken från Skolverkets databas rörande betyg och nationella provresultat.

Sammanfattning

Denna huvudmannarapport är en omfattande rapport som ger en övergripande bild över förvaltningens systematiska kvalitetsarbete. I rapporten kan du som läsare ta del av uppföljning av föregående läsårs slutsatser i kvalitetsarbetet. Utifrån detta kan vi även denna gång konstatera att en hel del insatser och arbete har genomförts kring dessa slutsatser med positivt resultat. Det är av yttersta vikt att arbetet kring dessa insatser fortskrider. I uppföljningen ser vi bl.a att en fjärdedel av pojkarna och en dryg tredjedel av flickorna skattar låga siffror då det handlar om att tycka om att vara i skolan. Här kan ett fördjupat arbete i dialog med eleverna vara nödvändigt för en korrekt analys. Forskning visar att en positiv skolanknytning och skolkultur ökar chanserna för att fler elever ska tycka om att vara i skolan. Utifrån enhetsrapporterna har flera skolor intensifierat arbetet med att förankra rutiner för att säkerställa kvaliteten i processerna avseende arbetet med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram. I rapporten kan man även ta del av att ämnesgrupper för undervisande lärare F-9 återupptogs inför läsåret 22-23 och att dessa ämnesgrupper har haft ett tydligt didaktiskt innehåll där undervisningen varit i fokus. Rapporten påvisar även att en ny arbetsgrupp har etablerats för att göra utvecklingsarbetet mer effektivt kring övergångsarbetet. Gruppen ska arbeta fram åtgärder som kan säkerställa att kvaliteten ökar i övergångarna för våra barn och ungdomar. Rapporten lyfter även att vissa enheter har börjat med att arbeta med stödperioder som innebär att insatser prövas och arbetas med under 6-8 veckor, för att sedan genomföra en uppföljningsvecka innan nästa stödperiod börjar. I rapporten beskrivs även det fortsatta arbetet kring läsförbättring i förskolan i form av hallbibliotek, förskolebibliotek och "Förundransprojektet" med fokus på barns språklighet och språkutveckling.

Rapporten lyfter även, utifrån forskning, vikten av lärare som förmår utveckla positiva lärar-elevrelationer och dess betydelse för mer studiemotiverade och engagerade elever som presterar bättre. Effekten är dessutom starkare för elever med lägre socioekonomisk bakgrund. Positiva, varma och stöttande lärar-elevrelationer är bland det viktigaste faktorerna som bidrar till att elever känner samhörighet, begriplighet och meningsfullhet med skolan. Det är med andra ord en viktig förutsättning för ett positivt och stöttande klassrumsklimat. Det hänger även samman med elevers välmående och självkänsla.

Rapporten visar vidare att eleverna i skolan generellt är trygga i skolans miljöer, att det fortsatt finns utvecklingspotential avseende studieron samt ett fortsatt stort utvecklingsområde när det gäller att eleverna tycker om att vara i skolan och då främst i de högre åldrarna. Rapporten understryker även de positiva effekter som den förstärkta elevhälsan har medfört avseende det främjande och förebyggande arbetet. Arbetet med att främja närvaro är ett annat område som lyfts i denna rapport där införandet av ett Skolsocialt team (SST) med syfte att tidigt förebygga problematisk frånvaro särskilt uppmärksammas. En lärdom kring detta arbete är att det är viktigt att den samlade elevhälsan med alla sina representanter kommer vid ärendedragning för att få till ett gemensamt arbete och en gemensam förståelse.

I rapporten kan man även som läsare ta del av att antalet inskrivna elever inom grundskolan, som från den 2 juli 2023 byter namn till anpassad grundskola, ökar och att vi under läsåret 22-23 hade 16 elever inskrivna varav 5 var inskrivna i träningskolan.

Rapporten lyfter även matematikutvecklarens arbete kring klassrumsbesök med efterföljande samtal vid tre tillfällen hos samtliga lärare som undervisar i matematik i åk 4. Språkutvecklaren har genomfört motsvarande klassrumsbesök hos alla lärare som undervisar i svenska i åk 1 där fokus har varit på skrivande.

Rapporten lyfter också behovet av att se över rutiner avseende behovsprövning och uppföljning av beslut när det gäller svenska som andra språk. I rapporten framkommer det även att det är 23 förskollärare och 5 lärare i fritidshem som genomför handledarutbildning vid Karlstads Universitet, vilket är ett krav då Hammarö kommuns samtliga förskoleområden är utvalda som övningsförskolor. Något annat som framkommer i rapporten är att lärträffar för lärare i fritidshem, vid ett tillfälle per termin, har återinförts. Något som inte varit organiserat sedan innan pandemin. Inom fritidshem har även en arbetsmodell för det systematiska kvalitetsarbetet introducerats som ett stöd för verksamheterna.

Rapporten lyfter även arbetet med månadsanalyser som är uppdelade i tre faser, en förberedande fas, en genomförande fas och en reflekterande och analyserande fas. Månadsanalyserna genomförs två gånger per termin utifrån valda ämnesområden.

I denna huvudmannarapport framgår det även att det inom förskolan finns ett utvecklingsområde kring övergångar mellan avdelningar och mellan förskolor. Där överlämningar, som kan säkerställa att barnets progressionstråd följer med, inte alltid har skett. Även skolorna lyfter just övergångsarbetet som ett utvecklingsområde, där det bl.a. inte funnits tillräcklig information till elevhälsan kring elever.

Rapporten tar även upp förskolläraryrket och hur det har förändrats genom åren där det idag ställs mycket högre krav på undervisning och reflektionsförmåga hos pedagogerna. Vikten av att skapa en närvarokultur på förskolan framkommer också.

I rapporten framgår det även att de totala skolbibliotekstjänsterna skulle behöva ökas för att bygga vidare för en hållbar skolbiblioteksverksamhet. Som en framgångsfaktor nämns även det fortsatta arbetet med kompetensutveckling via pedagogiska workshops, som skapar möjligheter för samverkan och fysiska träffar mellan skolor. Skolplattformen Vklass där kommunikation, planering, scheman, närvaro mm publiceras har fortsatt fallit väl ut under året. Den digitala skolbänken, SKOLON, har även börjat användas. Det framgår även att ett utökat samarbete mellan IKT-utvecklaren och skolornas IKT-grupp har stärkts för att få till ett mer klassrumsnära perspektiv. Som en utmaning framkommer de första digitala nationella proven och bedömningsstöden som kommer att genomföras under våren 2024, där åk 6 är först ut.

Uppföljning av det föregående läsårets slutsatser

Som huvudman för förskola, grundskola, grundsärskola och fritidshem i Hammarö kommun fanns det anledning att intensifiera arbetet kring följande läsåret 2022–23:

- **Kartlägga orsakerna till att så hög andel av eleverna inte tycker om att vara på skolan samt arbeta med olika åtgärder för att fler elever ska tycka om att vara i skolan.**

Läsåret 2021–22 har vi identifierat att fler flickor på mellanstadiet än pojkar tycker om att vara i skolan. Flickorna har medelvärde 4 och pojkarna 3 på en femgradig skala. Eleverna på högstadiet skattar samma påstående "jag tycker om att vara i skolan" med medelvärde 3 på den femgradiga skalan. Det gäller för både flickor och pojkar. Resultatet visar att hälften av pojkarna och 40 % av flickorna upplever i hög grad att de tycker om att vara i skolan, vilket är bra. Men vänder vi på värdena så är det en fjärdedel av pojkarna och en dryg tredjedel av flickorna som skattar endast en 1 eller 2 i samma påstående, som då kan tolkas att eleverna inte tycker om att vara i skolan. Orsakerna till detta har diskuterats i rektorsgruppen och ute på enheterna. Det är inte helt enkelt att analysera varför våra elever upplever skolan på detta vis, då det sannolikt är ett komplext problem med många olika orsaker och förklaringar. För att landa rätt i analysen är en möjlig väg att helt enkelt fördjupa arbetet i dialog med eleverna, kanske med stöd av klass- och elevrådet på skolorna. Enligt forskning så ökar chanserna att fler elever ska tycka om att vara i skolan om skolan lyckas skapa en positiv skolanknytning och skolkultur, där auktoritativa vuxna arbeta närmast eleverna och på så sätt skapar goda förutsättningar för elevernas lärande och välmående i skolan. Denna slutsats är ett fortsatt utvecklingsområde och ansvaret för kartläggning samt åtgärder ligger hos rektorerna.

- **Säkerställa att rutinerna för arbetet med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram fungerar tillfredsställande vid samtliga enheter, för att kunna vidta åtgärder om det finns brister vid en skola.**

Inom detta område har enheterna arbetat med Skolverkets senaste publikation som handlar om stöd och råd för att säkerställa att arbetet med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram. Vid vårens nätverksträff för speciallärare och specialpedagoger diskuterades våra rutiner kring området. Utifrån enhetsrapporterna har flera skolor intensifierat arbetet med att förankra rutiner för att säkerställa kvaliteten i processerna. En intressant modell som två skolor har börjat jobba efter är att ha gemensamma stödperioder på skolan då extra anpassningar och särskilt stöd arbetas med i undervisningen på 6–8 veckor och därefter har skolorna en uppföljningsvecka, där insatser och stöd följs upp med eleven och dess vårdnadshavare innan nästa stödperiod startar och korrigeringar genomförs. Rektor och elevhälsa är ett viktigt stöd i arbetet och uppföljningen av insatserna är uppstyrd i en rutin och fullföljs för den enskilde eleven. Rektor fördelar därmed resurser utifrån en aktuell kartläggning för hela skolan var 6–8 vecka.

- **Förskolans arbete kring barn som utmanar med en ökad förståelse för uppdraget i sin helhet och hur uppdraget ser ut i arbetet med barn i behov av särskilt stöd.**

Denna slutsats är ständigt aktuell då arbetet med att identifiera behov och sätta in tidiga insatser är ett pågående arbete. I förskolan arbetar varje avdelning med att kartlägga och fånga upp behov systematiskt. Detta läsår har förskolans

personal, med stöd av rektor och specialpedagog, arbetat med att tillgängliggöra lärmiljöerna fysiskt, socialt och pedagogiskt för alla barn. Förskolans personal arbetar kontinuerligt med att kartlägga lärmiljöer och behov för att sedan reflektera över dokumentationen och på så sätt fångas barnens olika behov upp i barngrupperna. Det enskilda barnets behov tillgodoses genom den pedagogiska dokumentationen. För barn som är i behov av särskilt stöd ska en tillgänglighetsplan utarbetas där barn och vårdnadshavare är delaktiga i utformandet, så att rektor kan säkerställa att barnets behov tillgodoses utifrån ett fysiskt, pedagogiskt och socialt perspektiv samt att planen följs upp.Handledning erbjuds till personal vid behov av specialpedagog och i vissa fall av skolpsykolog. Flera förskoleområden har genomfört litteraturstudier med sin personal kring lågaffektivt bemötande och tagit del av den svenske psykologen Bo Elvén Hejlskov tankar, som en främjande kompetensutvecklingsinsats. Boken "Beteende problem i förskolan" (Natur och Kultur, 2017) visar hur personalen kan tänka och agera i mötet med barnen i en mängd utmanande situationer. Metoderna utgår från förhållningssättet lågaffektivt bemötande och handlar bland annat om att anpassa krav samt hantera konflikter och fysiskt våld.

- **Säkerställa att de elever som är inskrivna som integrerade grundskoleelever får sin undervisning av behörig lärare och är inkluderade socialt och pedagogiskt.**

Denna slutsats har inte analyserats i enhetsrapporterna och har heller inte följts upp på huvudmannanivå under föregående läsår.

- **Fortsätta det fördjupande ämnesdidaktiska arbetet med lärare över enheterna. En lämplig åtgärd för detta är att återinföra ämnesgrupper för samtliga lärare vid två tillfällen per termin.**

Inför läsåret 22-23 återupptogs ämnesgrupper över enhetsgränser för undervisande lärare F-9. Grupperna var uppdelade stadievis och hade framför allt fokus på de nya formuleringarna i läroplan- och kursplanen, Lgr-22. Varje ämnesgrupp har haft en samtalsledare som tillsammans med gruppen har valt innehåll för träffen utifrån gruppens behov. Processerna har dokumenterats i Google Drive. Varje ämnesgrupp har fått respons på dokumentationen efter varje lärträff av förvaltningens ämnesutvecklare. Ämnesgrupperna har haft ett tydligt didaktiskt innehåll, där undervisningen är i fokus. Ett annat viktigt syfte med ämnesgrupperna är att de bidrar till att lärare etablerar viktiga relationer över enhetsgränser. Läsårets arbete i ämnesgrupperna följdes upp vid sista lärträffen under våren.

Inför läsåret 2023-24 kommer innehållet för ämnesträffarna ha ett gemensamt övergripande ämnesinnehåll, som alla grupper ska arbeta med, utifrån önskemål i rektorsgruppen. Det övergripande temat kommer att handla om differentierad undervisning och det fortsatta arbetet med att alla elever ska känna social, pedagogisk och fysisk tillgänglighet i undervisningen, oavsett ålder eller skolämne.

- **Övergångsarbetet som fortsatt är en stor utmaning som behöver stärkas ytterligare, där tillgänglig lärmiljö är ett av flera utvecklingsområden.**

Analys av övergångsarbete har dels genomförts på varje enhet, dels har kartläggningar från verksamheten med personal och barn/elever samt vårdnadshavare samlats upp i en övergripande "månadsanalys" där samtliga rektorer deltog i. Månadsanalysens slutsatser dokumenterades och följdes upp vid ytterligare ett rektorsmöte under hösten för att kunna rama in vilka åtgärder som ska prioriteras att utvecklas på kort- och långsikt i övergångsarbetet. Här har underlaget från elevintervjuerna betonats.

En ny arbetsgrupp har etablerats för att göra utvecklingsarbetet mer effektivt kring övergångsarbete. Gruppen startade sitt arbete i maj 2023 och löper sedan vidare under hösten 2023. Gruppen består av rektorer i förskola och skola, utvecklare och specialpedagoger i förskola och skola. Gruppen har som uppdrag att göra valda prioriteringar så att övergångsarbetet kan utvecklas för barn, elever och dess vårdnadshavare. Gruppen ska arbeta fram åtgärder som kan säkerställa att kvaliteten ökar i övergångarna för att barn får en ökad trygghet, tillit och professionalitet i övergångsarbetet för våra barn och ungdomar. För mer information se sid 29 i denna rapport.

- **Utveckla undervisningen ytterligare så att den bättre ger eleverna den ledning och stimulans de behöver för att kunna nå så långt som möjligt i sitt lärande och i sin utveckling.**

Elever som lätt uppfyller de betygsriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. Det betyder att även elever som utvecklas snabbt mot utbildningens mål ska ges utmaningar i skolarbetet. Resurserna kan inte bara riktas mot de elever som har svårt att nå målen, utan behöver även riktas mot de elever som har lättare att nå utbildningens mål så att de kan utvecklas så långt som möjligt¹. För att kunna arbeta mer främjande inom detta område har bland annat betygsunderlagen till rektorerna utvecklats så att det går att analysera andel elever som når de högre betygsstegen i skolans ämnen, uppdelat på pojkar och flickor samt skolor. En annan viktig insats för elever som tillhör denna målgrupp är att använda vår gemensamma riktlinje för elever som är i behov av extra stimulans samt att enheterna likaväl lyfter elever som har lätt att nå utbildningens mål i elevhälsoarbetet som elever som har svårigheter att klara målen för utbildningen. Att arbeta medvetet med elevernas progression i lärandet i alla ämnen och årskurser och kartlägga behov och arbeta med behovsanpassade insatser samt följa upp lärandet tillsammans med eleverna är nycklar för bättre ledning och stimulans i undervisningen. Detta är ett fortsatt utvecklingsområde, men enligt enhetsrapporteringen tar förskolor och skolor små steg framåt i arbetet. Detta blev bekräftat då Skolinspektionen gjorde en riktad granskning på Hammarlundens skola F-6 under föregående läsår.

- **Minska andelen elever utan godkända betyg E-A i ett eller flera ämnen och förstärka arbetet ytterligare för att kunna arbeta mer framgångsrikt med det kompensatoriska uppdraget än vad som sker idag. Så att alla elever når utbildningens mål samt minska gapet avseende vårdnadshavarnas utbildningsbakgrund i relation till elevernas måluppfyllelse och genomsnittliga meritvärde.**

I all utbildning inom skolväsendet ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barns och elevers förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Det kallas för det kompensatoriska uppdraget².

¹ 3 kapitlet 2 § skollagen samt proposition 2009/10:165 Den nya skollagen – för kunskap valfrihet och trygghet.

² 1 kapitlet 4 § skollagen samt Kommentarer till Skolverkets allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram.

Under läsåret som passerat har verksamheterna arbetat med en mängd olika insatser som ska stärka det kompensatoriska arbetet för eleverna. Generellt handlar det om att tidigt kartlägga behov skyndsamt och vidta insatser i undervisningen som systematiskt följs upp med eleverna. Eleverna behöver vara delaktiga i arbetet och känna att insatserna utgår ifrån deras behov. Vissa enheter i kommunens skolor har börjat med att arbeta med stödperioder som innebär att insatser prövas och arbetas med under 6–8 veckor och därefter är det en uppföljningsvecka innan nästa stödperiod börjar. På detta vis kan rektor och elevhälsa systematiskt följa upp extra anpassningar och åtgärdsprogram i sin helhet och fördela resurser mer flexibelt utifrån elevernas behov. En annan viktig insats som vi berättar mer om på sid 17 är införandet av det skolsociala teamet som ska stärka enheternas arbete med att främja skolnärvaro och kompensera för elevernas olika behov och förutsättningar. Huvudmannen styr även skolutvecklingsresurser till enheter som har ett lägre socioekonomiskt index. Bidrag fördelas efter kommunens socioekonomiska resursfördelningsmodell. Fördelning av statsbidrag för likvärdig skola och statsbidrag för kompetenshöjande insatser inom förskolan används för samma ändamål.

- **Ett strategiskt riktat läsfrämjande arbete i förskola, skola och fritidshem i samtliga åldrar och ämnen för att stärka barn och elevers läsförmågor.**

Under läsåret som passerat har förskolans verksamheter fortsatt arbeta för att etablera hallbibliotek och fler förskolebibliotek. Ett tjugotal förskollärare inom Västra området deltar i en kompetensutvecklingsinsats via RUC "Förundransprojektet" som har fokus på barns språklekighet och språkutveckling. För mer information om projektet se sidan 24.

I fritidshemmet har samtlig personal fått ta del av en föreläsning av kommunens skolbibliotekarier och språkutvecklare, där pedagogerna har fått vägledning i hur man kan arbeta med högläsning och strategier för läsförståelse samt fått pedagogiska tips på kvalitativ litteratur för målgruppen. Inom verksamheten förskoleklass till årskurs 9 har nätverket i svenska och rektorsgruppen tagit del av Skolinspektionens senaste granskning om läsfrämjande arbete i skolan. Rapporten väckte diskussioner om hur vi kan utveckla det läsfrämjande arbetet. Nätverket tog även del av Marie Körlings föreläsning via SOL i Värmland under hösten 2022 "Väck lusten i skolan". Utöver dessa insatser så arbetar förskoleklassen med Bornholmsmodellen i ett främjande syfte och F-9 har det systematiska uppföljningar inom läsning för att kunna arbeta främjande och förebyggande med insatser och anpassa undervisningen utifrån elevernas behov. I det strategiska arbetet finns även en Skolbiblioteksplan med bland annat läsfrämjande insatser som gäller alla elever i en viss årskurs, så att likvärdigheten i utbildningen kan säkerställas.

- **Säkerställa att STL hålls levande vid respektive enhet samt att följa upp arbetet med STL framåt.**

Under våren har rektorsgruppen diskuterat betydelsen av att hålla i och hålla ut arbetsmodellen "Skriva sig till lärande" i alla ämnen och årskurser. Ett sätt att säkerställa att STL hålls levande var att genomföra en kortare och anpassad utbildning vid terminsstart 2022 för nya lärare i kommunen. Utbildningen var lyckad men vid utvärderingen kom det fram att utbildningen bör förläggas lite senare in på terminen, då det är mycket för nya lärare att sätta sig in i vid terminsstart. Rektor har ansvaret för att följa upp STL på sin enhet i dialog med undervisande lärare. För att kunna leda detta pedagogiska arbete har rektorsgruppen även konstaterat att nya rektorer bör delta vid den anpassade utbildningens lärträffar.

- **Utveckla undervisningen och stödet till eleverna i moderna språk.**

Undervisningen i moderna språk har varit under diskussion under läsåret, då rektorerna ser att alltför många elever väljer bort ett modernt språk i åk 8 och 9. Det kunde vi se i resultat läsåret 21–22 men även i höstens betygssammanställning 2022. Det betyder för den enskilda eleven att hen söker in på gymnasiet med 16 skolämnen i stället för 17, vilket i sin tur påverkar elevens meritvärden. Det finns elever som inte får godkända betyg i detta ämne som ska ha rätt till särskilt stöd och åtgärdsprogram om rektor bedömer att behov finns för att nå utbildningens mål. Detta sker sällan i praktiken då det finns en öppen dörr för eleven att välja bort detta ämne. Elevens behov av stöd ska tillgodoses i alla ämnen, även för moderna språk. Under läsåret har lärare i moderna språk träffats i ämnesgrupper för att diskutera kursplanens skrivningar i förhållande till sin undervisning. Inför det kommande läsåret ska därför lärare i moderna språk få möjlighet att fördjupa sig i en modul som Skolverket tillhandahåller för kompetensutveckling och ska ledas av en förstelärare. För att kunna utveckla stödet till eleverna i moderna språk behöver varje rektor även se över stödstrukturer på skolan och i sin organisation för detta skolämne. Denna slutsats är ett fortsatt utvecklingsområde för kommunens skolor.

- **Arbeta för att fler elever fortsatt är inskrivna på fritidshem efter övergången till mellanstadiet.**

Denna slutsats har inte lyfts i enhetsrapporterna och huvudmannen har inte gjort några ytterligare insatser.

- **Fritidshemmets verksamhet där behov finns av att fortsätta samtala med personal kring begreppet planering samt vad som förväntas i arbetet med pedagogiska planeringar.**

Samtliga lärare i fritidshem har under läsåret deltagit i två lärträffar som har handlat om vad det innebär att erbjuda ett likvärdigt fritidshem för alla barn. Innehållet har handlat om att förstå och tänka kring samspelsmodellen vid erbjudande av olika lärmiljöer där den fysiska, pedagogiska och sociala miljön samspelar. Lärträffarna har lagt en grund för betydelsen av att arbeta mer främjande och förebyggande vid planering av undervisningen och vikten av att fånga in elevernas olika behov och intressen vid planering av ett arbetsområde. Vi har även utarbetat ett stöddokument för kvalitetsarbete i fritidshem som arbetslagen ska använda för att arbeta med de olika delarna: kartläggning, pedagogisk planering och reflektion. Vår digitala lärplattform är ett stöd i detta arbete. För mer information se sid 26 i denna rapport.

Skapa trygghet för lärande

Skolverket har publicerat en kunskapsöversikt "Skapa trygghet för lärande" (2022), där forskare sammanställt de viktigaste gemensamma nämnarna för vad som faktiskt fungerar i det vardagliga arbetet mot mobbing, trakasserier och kränkande behandling. Det har visat sig att det är samma faktorer som hänger ihop med barns psykiska hälsa och välmående som dessutom hänger ihop med i vilken grad eleverna når målen för utbildningen. I det stora hela handlar det om skolklimat, ledarskap och relationer samt att personalen kontinuerligt undersöker och utvecklar arbetet.

"Hela skolan"- ansats

I Skolverkets utvärdering av skolors arbete mot mobbing drog forskare slutsatsen att skolor som lyckas hålla mobbing på en låg nivå bland annat utmärktes av att all personal var engagerad i arbetet och att arbetet var väl förankrat hos all personal och hos eleverna. Forskning framhåller betydelsen av att hela skolan arbetar på ett gemensamt sätt för att motverka kränkningar i skolan. Det innebär att arbetet inte kan reduceras till skolledningen, en likabehandlingsgrupp eller några enskilda eldsjälarna bland personalen. Det är viktigt att alla lärare och annan personal är involverade i det främjande och förebyggande arbetet. Att alla drar åt samma håll. En förutsättning för detta är att man tillsammans på enheten också har utvecklat en gemensam policy för att främja en positiv skola eller förskola som motverkar alla former av kränkningar. En sådan policy ska vila på vetenskaplig grund och vara väl förankrad hos personalen. För att göra arbetet så effektivt som möjligt är det också viktigt att både barn/elever och vårdnadshavare involveras.

I en tematisk analys av regelbundna granskningar av skolors arbete med trygghet och studiero (2020) framhåller Skolinspektionen att de skolor som lyckas väl gör följande:

- De involverar hela organisationen i arbetet.
- De arbetar systematiskt.
- De arbetar både här och nu och med långsiktighet
- De har en rektor och skolledning som aktivt driver arbetet.

Betydelsen av sociala relationer

Positiva lärar-elevrelationer är en grundsten för att åstadkomma ett positivt skolklimat som kännetecknas i hög grad av värme, stöd, tillit, och ömsesidig respekt. Det skriver Thornberg, Bjereld och Sjögren i Skolverkets kunskapsöversikt som beskriver förutsättningar för att skapa trygghet för lärande. Det handlar om att lärare aktivt bryr sig om sina elever, ser dem var och en och utvecklar omsorgsfulla, stöttande och respektfulla relationer till eleverna.

Forskningen har studerat relationer mellan lärare och elever. Generellt pekar forskningen på att kvaliteten på lärar-elevrelationer hänger samman med en rad saker, inte enbart med förekomst av kränkningar i skolan. Forskning visar att lärare som förmår utveckla positiva lärar-elevrelationer också tenderar att ha elever som är mer studiemotiverade och engagerade i skolarbetet och som presterar bättre i skolan. Den effekten gäller oavsett om eleverna går i grundskolan eller gymnasiet och är dessutom starkare för elever med en lägre socioekonomisk bakgrund.

Positiva, varma och stöttande lärar-elevrelationer är bland de viktigaste faktorerna som bidrar till att elever känner samhörighet, begriplighet och meningsfullhet med skolan. Det är med andra ord en viktig förutsättning för ett positivt och stöttande klassrumsklimat. Det hänger även samman med elevers välmående och självkänsla.

Auktoritativt ledarskap

En annan grundbult i det främjande och förebyggande arbetet är lärares ledarskap och förhållningssätt. Hur lärare utövar sitt ledarskap påverkar inte bara elevernas skolprestationer utan även hur eleverna mår och hur de agerar gentemot varandra i skolan. I lärares ledarskap knyts undervisning och värdegrundsarbete tydligt samman. I Skolverkets kunskapsöversikt introduceras begreppet *auktoritativt ledarskap*. Det ska inte förknippas med auktoritärt ledarskap. Auktoritativa lärare är varma, inkännande, omtänksamma, respektfulla och lyhörda i samspelet med eleverna samtidigt som de är tydliga vuxna som sätter gränser, håller ordning och skapar en trygg lärmiljö. När forskare i kvalitativa studier ber eleverna beskriva hur bra lärare ska vara, så motsvarar det bilden av auktoritativa lärare. De studier som hittills gjorts visar att en auktoritativ lärarstil är både främjande och förebyggande. Studier visar att i ju högre grad en lärare utövar en auktoritativ lärarstil desto större chans att eleverna är mer studiemotiverande, mår bättre och har större tilltro till sin kapacitet att klara utbildningen. Det är en friskfaktor för elevernas lärande och utveckling.

Kartläggande arbete

Vikten av kartläggning lyfts fram i kunskapsöversikten (Trygghet för lärande, Skolverket). Med tanke på att kränkningar i hög grad sker under raster, på skolgården, i korridorer och i andra sammanhang där vuxna inte är på plats och eftersom många elever som utsätts inte berättar om sin utsatthet för skolans personal är det viktigt att skolor och förskolor systematiskt kartlägger för att få fatt i eventuell förekomst av kränkande behandling. Kartläggning kan ske på olika sätt. Det är vanligt med elevenkäter, klassrumsbesök, samtal med lärare och barn/elever samt vårdnadshavare. Tillsammans med pedagogisk personal och annan personal på enheten behöver rektor analysera och söka orsaker till eventuell bristande trygghet och studiero.

Här följer resultatet av den senaste elevenkäten som genomfördes i mars månad på samtliga skolor. Resultatet från enkäten i denna rapport är på övergripande nivå och söker visa på generella mönster och variationer mellan skolor, kön och stadier. Varje enhet gör en egen analys för enhetens resultat som går att ta del av i enhetsrapporten för varje skola.

Variation mellan skolor

Tabellen visar andel elever på skolan som skattar att påståendet stämmer i hög grad att de har känner trygghet i skolan och att de har studiero på lektionerna. Det är variabel 4 och 5 som är sammanslagna utifrån en skattningsskala 1-5. Tabellen nedan gäller årskurserna 4–6 och 7–9. (* 2021 och 2023 genomförde Skolinspektionen sin regelbundna skolenkät med eleverna i åk 5 och 9 2021 och åk 5 och 8 2023. Av den anledningen är dessa årskurser exkluderade i Hammarö kommuns elevenkät.)

Jag känner mig trygg i skolan	2021	2022	2023
Bärstadsskolan	90	86	87
Götetorps skola	85	84	86
Hammarlundens skola F-6	94	83	78
Hammarlundens skola 7-9	80	81	80
Lillängsskolan	94	89	96
Mörmoskolan F-6	92	86	86
Mörmoskolan 7-9	86	88	75

Jag har studiero på lektionerna	2021	2022	2023
Bärstadsskolan	72	63	65
Götetorps skola	76	55	71
Hammarlundens skola F-6	70	66	57
Hammarlundens skola 7-9	59	52	57
Lillängsskolan	48	41	64
Mörmoskolan F-6	72	74	73
Mörmoskolan 7-9	69	68	53

Tryggheten varierar från 75 % till 96 % på våra skolor. Det kan konstateras att eleverna upplever i hög grad att de känner sig trygga i skolan. Lillängsskolan har det högsta trygghetsvärdet i årets resultat och Mörmoskolan 7-9 har det lägsta värdet. Utifrån den senaste treårsperioden så kan vi konstatera att trenden är stabil för majoriteten av skolorna. Hammarlundens skola F-6 som i stället visar på en fallande trend.

Resultatet visar att andel elever som upplever att de har en god studiero på lektionerna varierar från 53 % till 73 % mellan skolorna. Generellt skattas studieron betydligt lägre än tryggheten på skolorna. På Mörmoskolan F-6 och Götetorps skola har eleverna skattat studieron högst, 73 % respektive 71 %. På Mörmoskolan 7-9, Hammarlundens skola 7-9 och Hammarlundens skola F-6 har eleverna skattat studieron lägre än övriga skolor i kommunen. Utifrån den senaste treårsperioden kan det konstateras att Hammarlundens skola F-6 och Mörmoskolan 7-9 har en nedåtgående trend vad gäller studieron. Övriga skolor visar en trend som är positiv stabil. Det är glädjande att Lillängsskolan har gått från 41 % till 64 % från den senaste mätningen. Lillängsskolan har endast en klass per parallell, vilket kan bidra till att värdena påverkas starkare av befintlig grupp än på andra skolor som är betydligt större utifrån elevantal.

Variation mellan pojkar och flickor samt stadier

F-3

Elever som går i förskoleklass till årskurs 3 är generellt mycket nöjda och skattar i hög grad fyra eller fem på 1–5 skala utifrån majoriteten av påståenden i elevenkäten, som handlar om upplevelse av trygghet och övriga betydelsefulla förutsättningar för lärande. Gemensamt för både flickor och pojkar i de lägre åldrarna är att de upplever i hög grad att de är okej med att alla är olika och att personal och elever är snälla mot varandra och de pratar om hur man ska vara mot varandra. Eleverna känner till skolans ordningsregler i hög grad och personalen ser till att ordningsreglerna följs. Om det är någon som stör på lektionerna säger lärarna till. Eleverna känner sig trygga i hög grad på olika platser i skolan. Men det är ca hälften av flickorna som inte vet om de känner sig trygga på nätet och 36 % av pojkarna som inte vet. Det kan vara en svår fråga att svara på för ett yngre barn som kanske inte vet vad som menas med nätet eller som inte vistas där. Det går även att se att en fjärdedel av flickorna och en femtedel av pojkarna inte vet om de känner sig trygga i omklädningsrummet. Detta behöver vi undersöka mer fördjupat. Är omklädningsrummet en otrygg plats eller är det en miljö som elever faktiskt inte vet vad det är? 23 % av eleverna i de yngre åldrarna känner inte till skolans plan mot kränkningar. Flickorna tenderar att skatta ett något högre avrundat medelvärde (5) i påståendet att de "tycker om att vara i skolan" i jämförelse med pojkarna (4). Om vi sätter samman 4 och 5 i skattningen har flickorna 89,3 i värde och pojkarna har 82,6. Variationen mellan könen är inte särskilt stor. Det är 486 flickor som svarat på detta påstående och 459 pojkar. Omkring 2 % av eleverna har svarat vet ej.

Resultatet visar att både pojkar och flickor skattar arbetet med att förhindra kränkningar på skolan högt. Samtidigt som resultatet visar att knappt en fjärdedel av barnen är osäkra på vad skolans plan mot kränkande behandling är. Detta kan vara en signal att göra de yngre eleverna än mer delaktiga i arbetet med planen. I de yngre åldrarna skiljer det sig generellt mycket lite mellan könen i årets resultat utifrån de olika kriterierna.

Fritidshem

Både flickor och pojkar skattar påståenden om fritidshemmet mycket högt. Elevresultaten visade likande resultat vid förra mätningen vilket kan konstateras att elevernas upplevelse är i sin helhet mycket positiv över tid. Påståendena handlar framför allt om trivsel, kompisrelationer, hur vi är mot varandra och trygghet i de olika miljöerna. På en skala 1–5 är medelvärdet 5 för samtliga påståenden med ett undantag som har medelvärde 4 och det handlar om möjligheten att ha inflytande och delaktighet i verksamheten, påståendet är formulerat "Ibland får jag vara med och bestämma vad vi ska göra på mitt fritidshem".

4–6

För eleverna på mellanstadiet så skattar både flickor och pojkar följande i hög grad "Jag känner till skolans ordningsregler", "Personalen ser till att ordningsreglerna följs", "Mina lärare ser till att det är studiero på lektionerna" och "Jag känner mig trygg i skolan." När det gäller grundläggande värden på skolan och i undervisningen så skattar eleverna på mellanstadiet i genomsnitt en 4 på en femgradig skala. Det är 12–13 % av eleverna som inte vet om skolan pratar om mänskliga rättigheter. Det är förhållandevis många elever som kanske inte vet vad begreppet innefattar eller att de vet vad begreppet står för, men inte upplever att det pratas om detta i skolan. Detta påstående behöver kompletteras med en uppföljande dialog med eleverna.

Resultatet visar att både flickor och pojkar på mellanstadiet skattar studieron lägre på lektionerna än tryggheten på skolan. Fler flickor tycker om att vara i skolan än pojkar. Flickorna har medelvärde 4 och pojkarna 3 på en femgradig skala. I arbetet med att förhindra kränkningar så upplever både flickor och pojkar att de känner till skolans plan mot kränkningar, diskriminering och trakasserier i relativt hög grad, men 17 % av flickorna och 11 % av pojkarna har svarat att de inte vet. Detta kan vara en signal att eleverna behöver bli än mer delaktiga i arbetet på skolan. Pojkarna upplever i högre grad än flickorna på mellanstadiet att personalen reagerar om de får reda på att en elev upplever sig kränkt.

7-9

Både flickor och pojkar på högstadiet skattar följande påståenden som fyra på en femgradig skala: Grundläggande värden på skolan som innebär att på skolan respekterar man varandra och varandras olikheter samt att lärarna ger alla elever samma förutsättningar oavsett kön. Skolan pratar om mänskliga rättigheter och anpassar undervisningen utifrån elevernas behov i relativt hög grad. Lärarna ser till att det är studieron på lektionerna och ser till att ordningsreglerna följs. Både flickor och pojkar känner till skolans plan mot kränkningar och vet att det finns någon personal på skolan som man kan prata med vid behov. Det är cirka 10 % av eleverna på högstadiet som inte känner till skolans plan för att motverka kränkande behandling.

Det som skiljer mellan könen är att pojkarna känner till skolans ordningsregler i högre grad än flickorna. Pojkarna upplever i högre grad än flickorna att de har studieron på lektionerna. Flickorna skattar påståendet "I min skola följer eleverna de ordningsregler som finns" i lägre grad än pojkarna. Pojkarna känner sig tryggare på både skolan och nätet än flickorna.

Påståendet "Jag tycker om att vara i skolan" har ett medelvärde 3 på den femgradiga skalan för både flickor och pojkar. Resultatet visar att hälften av pojkarna och 40 % av flickorna upplever i hög grad att de tycker om att vara i skolan. Vänder vi på siffrorna så är det en fjärdedel av pojkarna och en dryg tredjedel av flickorna som skattar endast en 1 eller 2 i samma påstående. Vid föregående läsårs elevenkät uppmärksammades detta påstående och dialog har förts på både skolenheterna och i rektorsgruppen. Betydelsen av auktoritativt ledarskap och sociala relationer mellan lärare och elever har stor betydelse för elevernas skolanknytning samt att eleverna får möjlighet att vara delaktiga och ha inflytande över undervisningens innehåll. Påståendet "på lektionerna är vi elever med och påverkar på vilket sätt vi ska arbeta med olika skoluppgifter" Har både pojkar och flickor skattat en 3 vilket indikerar att här finns det ett förbättringsområde. Inom båda dessa områden krävs det mer kvalitativt elevunderlag på respektive skola för att få en mer nyanserad bild av vad som kan utvecklas för att fler ungdomar ska tycka om att vara i skolan. Det skulle till exempel kunna vara ett prioriterat område för skolorna inför nästa läsåre. Vad ser eleverna har betydelse för att fler ska tycka om att vara i skolan? Vad kan utvecklas? Fysiska miljöerna, relationer, värden och normer, stöd och stimulans i undervisningen?

**Sammanställning av elevsvar vid fritextfråga. Det är en sammanställning av de mönster som framgått i materialet.
Finns det någon plats på skolan eller på nätet där du inte känner dig trygg på?**

Årskurs F-3	Årskurs 4-6	Årskurs 7-9
Rädd för att bli inlåst på toaletten.	I matsalen knuffas folk och säger olämpliga ord om man tar mer eller mindre mat än någon.	Otrygga platser är cafeterian, matsalen, korridorerna, vid cyklarna.
Inte trygg i kapprum och köer.	Trapphuset känns otryggt när vägen stoppas av någon som puttats.	Toaletterna, för att man tror att det ska komma in någon.
Otrygg på fotbollsplanen.	Otrygg i omklädningsrummet. Vi får inte låsa dörren. Det kommer in killar ibland så man måste vara på sin vakt.	Det finns de som har mobilen med i omklädningsrummet. Det känns otryggt.
Otrygg i omklädningsrummet.	Önskar möjlighet till egen dusch med bås.	Duscharna känns otrygga. Borde finnas tak på dem.
	Otrygg vid cyklarna.	Idrottslektionerna kan kännas otrygga när det är mycket press i lagtävlingar.
	Otrygga platser på nätet som lyfts fram är: Snapchat, Sendit, Tiktok, PS4.	

Den samlade elevhälsan

För eleverna i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, sameskolan, specialskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska det finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser.

För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses." (2 kap.25 § Skollagen) Elevhälsoteamen arbetar och verkar ute på skolorna, där rektor leder arbetet.

Elevhälsan ska främst arbeta förebyggande och hälsofrämjande samt bidra i arbetet med att tillgodose elevers behov av särskilt stöd och vid frånvaroproblematik samarbeta med skolans övriga personal. För att kunna leva upp till detta har vi i flera år stärkt upp med antalet personer i CEHT. I dagsläget har vi två skolpsykologer, sju skolsköterskor, sex skolkuratorer samt en skolläkare anställda på kommunens sju skolenheter. Flertalet av våra skolenheter lyfter vikten av elevhälsans arbete och betydelsen av att den är väl utbyggd. De extra resurser som förstärkt elevhälsan har varit nödvändiga och gett stora positiva effekter på både det förebyggande och främjande arbetet som på direkt åtgärdande insatser. Elevhälsoteamets möten med

både klasser och fritidshem kring behovstriangeln skapar bra förutsättningar att diskutera framgångsfaktorer för eleverna på gruppnivå. Vi lyfter då både kunskapsmässiga och sociala styrkor samt diskuterar vilka extra anpassningar som kan ske på gruppnivå för att gynna elevernas lärande. (Mörmo F-6)

Skolorna lyfter också att elevhälsoarbete ska omfatta hela skolan och vinsten med att arbeta tillsammans med mentorer och övrig personal på skolan. Som rektorerna på Hammarlunden F-6 skriver: Elevhälsan startar i klassrummet och på fritidshemmet. Det är skolans pedagoger som möter våra elever i undervisningssituationer och diverse aktiviteter som startar elevhälsoarbetet i bemötande, relationsbyggande och designande av lektioner för att möjliggöra en tillgänglig lärmiljö för våra elever. Rektorerna på Hammarlunden 7-9 skriver bland annat: Fortsatt arbete med att bygga en organisation och ett elevhälsoarbete som omfattar hela skolan utifrån fortsatt arbete som är främjande och förebyggande. Vi behöver skapa en förståelse för vinsten av arbetet och elevers olika typer av behov för att kunna bygga vidare på ett än mer verksamhets sätt. Under läsåret 23/24 kommer samtlig personal på enheten att genomgå SPSM:s nya NPF utbildning med syfte att skapa förståelse och stärka det kollegiala lärandet mellan arbetslag och elevhälsoteam.

Ett utvecklingsområde som bland annat Götetorps rektor lyfter är att säkerställa att samtliga elever känner till EHT. Det finns önskemål om att EHT:s professioner skulle kunna vara mer synliga i verksamheten.

Elevhälsan står också för en del utbildningsinsatser ute på våra skolor – bland annat har all personal på Lillängsskolan fått verktyg att utveckla elevers sociala kompetens. Innehållet har handlat om relationer, självreflektioner, bemötande och förhållningssätt. Professionen lyfter vikten av anknytning och att eleven alltid ska ha en vuxen den kan anförtro sig åt. (Lillängsskolan)

I Värmland har det sedan lång tid tillbaka funnits ett nätverk för den medicinska elevhälsan. Nätverkets uppgift har främst varit till stöd för skolsköterskor och skolläkare och att främja en likvärdig medicinsk elevhälsa för värmländska skolbarn. Det har också i över 20 år varit en tradition att anordna en studiedag för länets skolsköterskor. Ansvaret för att anordna en länsstudiedag har cirkulerat mellan kommunerna i länet.

Under läsåret 2022/2023 var det Hammarös tur att stå som arrangör för länsstudiedagen. Då kuratorer och skolsköterskor arbetar nära varandra på skolor och genom EHT-team så väcktes en idé att skapa en gemensam studiedag för kuratorer och sköterskor.

Dagen väckte ett stort intresse vilket märktes på antalet anmälda, närmare 175 personer kom till Hammarö och Skoghalls Folkets Hus till vår studiedag.

Skolnärvaro i praktiken handlade om ett mycket angeläget ämne hur skolan kan arbeta främjande för att skolan skall vara meningsfull för elever att vara i. Därefter fick deltagarna höra hur skolhundar används på Mörmoskolan och vilken positiv effekt de kan ha på elever med olika svårigheter.

Skolsköterskor fick vidare värdefulla tips om synscrening av skolbarn och allmänt om skolbarns syn. Sista föreläsningen behandlade könsdysfori hos barn och ungdomar. Något som har ökat de senaste åren. Förutom intressanta ämnen under dagen var det också positivt att knyta kontakter med kollegor. För de som formade dagen, centrala elevhälsan, var det extra roligt att de genomförde den tillsammans.

Några utvalda resultat från ELSA:

Det är glädjande att se att majoriteten av våra elever trivs på sina skolor. Det finns dock några resultat som det är viktigt att vi funderar kring:

- Flertalet elever upplever att det är rörigt/stökigt och dålig studiero på lektionerna.
- En hel del av våra elever upplever att de har svårt att somna på kvällen och att de upplever trötthet under dagen.
- Många elever hoppar över lunchen i skolan och en hel del hoppar också över frukosten på morgonen.
- Tyvärr känner inte alla elever att de har en vuxen som de kan prata med

Främja närvaro och skolsocialt team

Hammarö kommun införde augusti 2022 ett Skolsocialt team (SST) med syfte att tidigt förebygga problematisk frånvaro. Teamet leds av enhetschef för individ- och familjeomsorgen samt chef för elevhälsan. Teamet består av en skolpsykolog, två skolkuratorer, en kurator på familjecentralen, en specialpedagog, en familjebehandlare och en socialsekreterare.

Vi började arbeta tillsammans mot två skolor (Mörmo 7-9 och Lillängsskolan) för att sedan växla upp med Bärstaskolan och Hammarlundens 7-9 under vårterminen. Inför läsåret 23/24 arbetar vi tillsammans med alla kommunens skolor. Denna termin har teamet gått utbildning under en dag runt Problematisk skolfrånvaro via Psykologiakademien. Teamet behöver hela tiden fylla på sina kunskaper runt ämnet för att bli en resurs för skolorna när det gäller skolfrånvaro.

Teamet har uppmärksammat att det skulle vara bra om rektorerna i Hammarö kommun fick kalla till SIP vilket mynnade ut i en utbildningsdag för skolans rektorer och elevhälsa, för att möjliggöra det. Samtidigt fick rektorer och elevhälsan en föreläsning kring orosanmälan av IFO.

Ärenden som inkommit till Skolsociala teamet har huvudsakligen varit individärenden på åtgärdande nivå. Det har varit komplexa ärenden där det har funnits ett stort stödbehov från flera aktörer. Det har väckt en diskussion inom teamet kring i vilket skede ärenden ska aktualiseras i teamet och vilket stöd som är rimligt att ge inom ramen för Skolsociala teamet. I utvärderingen med skolorna framgår det att man önskar få mer stöd i det förebyggande och främjande arbetet på grupp- och organisationsnivå. Skolsociala teamet bör hitta former som uppmuntrar skolorna att lyfta frågor på denna nivå.

Arbetet mot skolorna har varit i en uppstartsfas där det finns fortsatt behov av att testa, prova, utveckla och anpassa formerna. En lärdom från arbetet med skolorna är att det är viktigt att den samlade elevhälsan med alla sina representanter kommer vid ärendedragning för att få till ett gemensamt arbete och en gemensam förståelse. En önskan är också att mentorn för eleven/klassen deltar.

På våra skolor tas ett stort ansvar med att arbeta med en närvarokultur. "På organisationsnivå behöver vi skolläda framför allt se till att all vår personal arbetar närvarofrämjande och enligt våra rutiner vid elevers frånvaro. Att mentorer gör tidiga upptäckter av frånvaro och insatser för att öka närvaro samt samverkar med hemmen är av största vikt. Att bygga starka relationer mellan mentorer och

undervisande lärare, elever och deras vårdnadshavare är prioriterat." (Hammarlunden 7-9) "Kurator och specialpedagogs föreläsning för arbetslagen om betydelsen av att lärare uppmärksammar elever som kommer tillbaka efter frånvaro samt betydelsen av att tidigt ringa hem till vårdnadshavare och fråga efter frånvarande elever har gett resultat." (Bärstaskolan) Rektorerna på Hammarlunden F-6 "vill understryka att elevhälsoarbetet startar i klassrummet där varje lärare följer elevers närvaro och gör omsorgssamtal med omsorg om eleven, för att vi i skolan bryr oss och vill hjälpa elev att komma åter till skolan efter frånvaro. All skolfrånvaro är missad undervisning och kan bli problematisk även om det initialt inte var det." Vidare "När elev har hamnat i problematisk skolfrånvaro är det mycket utmanande att vända frånvaro till närvaro. Alla som arbetar på skolan har således en betydelsefull uppgift att arbeta för en skolnärvarokultur där vi inte följer närvarorutinen för EHT:s skull eller kontaktar vårdnadshavare med hänvisning till närvarorutinen utan med genuin omsorg där vi förmedlar att det är viktigt för mig att det går bra för dig."

Kommande utbildningar 23/24: Teamets kuratorer ska gå "KBT för skolkuratorer" via Psykologiakademien och övriga medlemmar i teamet ska gå "Behandlingsarbete vid skolfrånvaro och social isolering" via Magelungen

Grundsärskola

Vi har 16 elever inskrivna i grundsärskolan, 5 av dem är inskrivna i träningsskolan. Grundsärskolan i Hammarö kommun består av en nystartad grundsärskolegrupp som läser ämnen på Lillängsskolan, en grundsärskolegrupp som läser ämnesområden på Lillängsskolan F-9 samt integrerade elever. I enlighet med grundskolan genomförs kunskapsuppföljningar för grundsärskolans ämnen/ämnesområden i november och maj, där eleverna når god måluppfyllelse.

Av de elever som läser ämnen går fyra elever integrerat. När eleverna går integrerat så följer de sin klass. Grundskolläraren som undervisar klassen har även huvudansvaret för eleven som läser efter grundsärskolans kursplaner. Läraren har då stöd av en extra resurs som är knuten till eleven. Syftet med integrering är att eleven ska få tillgång till den undervisning som övriga elever får. Det innebär att den integrerade eleven ska vara en del av den ordinarie undervisningen och inte bara placerad i samma klassrum. Rektor och lärare behöver därför ha god kunskap om vad som gäller i de olika skolformerna och vad som krävs för att kunna undervisa i en grupp där eleverna läser utifrån två olika läroplaner.

På Lillängsskolan och Hammarlunden 7-9 finns kommunens Grundsärskolegrupper där elever läser ämnen, ämnesområden eller en kombination av ämnen och ämnesområden. Även om eleverna som går här är inskrivna i en grundsärskolegrupp så tillhör de även en grundskole-klass och deltar i klassens undervisning efter förmåga och möjlighet.

Utmaningar inom grundsärskolan är när övergångar sker mitt i termin. Personaltäthet och hur organisationen är lagd påverkas när elevgruppen utökas. Här behöver vi därför ett nära samarbete med ansvarig för inskrivning för att på så sätt ge förutsättningar till att förbereda både organisation, elev- och personalgrupp. (Lillängsskolan)

Den 2 juli 2023 byter Grundsärskolan namn till Anpassad Grundskola.

Kommungemensamma uppföljningar

KGU matematik

Framgångar

Många av eleverna i förskoleklass har goda kunskaper med från förskolan och får goda resultat redan i september när Skolverkets obligatoriska kartläggningsmaterial Hitta matematiken genomförs. Elevernas kunskaper fortsätter utvecklas under förskoleklass och vid uppföljningen i februari är det mellan 93 och 99 procent av eleverna som når godkända resultat på kartläggningsmaterialets fyra aktiviteter.

Framgångsfaktorer som uppmärksammats i övriga årskurser i matematikundervisningen under året är vikten av ett tillåtande klassrumsklimat, samarbete mellan elever i par och grupp, variation i arbetet, användning av konkret material, repetition och effektiv användning av personalresurser. Flera lärare på lågstadiet har kommit i gång med stationsarbete i undervisningen. Många lärare från olika stadier har under året bidragit med inspiration och uppslag till förändring av matematikundervisningen genom att sprida kunskap mellan enheterna via nätverk i matematik, ämnesgrupper i matematik samt vid pedagogiska workshops.

Matematikutvecklare har under läsåret gjort klassrumsbesök med efterföljande samtal vid tre tillfällen hos de lärare som undervisar i matematik åk 4. Syftet har varit att uppmärksamma interaktionen i matematikklassrummet och att stimulera till ökad elevaktivitet, samarbete och resonemang under matematiklektionerna. Klassrumsbesöken i åk 4 kommer att fortsätta kommande läsår.

Utvecklingsområden

Ett utvecklingsområde är stadiövergångar. Andelen elever som saknar godkänt betyg i matematik ökar i samband med övergången från åk 6 till åk 7, men även vid övergången mellan åk 3 och 4 möter eleverna förändringar i matematikundervisningen som påverkar deras kunskapsutveckling. För att öka lärares insikt i undervisningen på olika stadier kommer nätverket i matematik läsåret 2023–2024 att fokusera på progressionen i ämnet.

Bedömning är ett annat utvecklingsområde att arbeta vidare med för att få en ökad likvärdighet mellan och inom enheterna.

Ytterligare utvecklingsområde i matematik är lärares beredskap att möta variationer. Utmaningar lärare lyfter är elevers varierande uthållighet och självständighet, läs- och skrivförmåga samt elever med hög frånvaro. Även elever som nått långt i sin kunskapsutveckling inom matematik lyfts vid analysmöten och här finns ett utvecklingsområde på flertalet enheter kring hur man kan organisera för en differentierad undervisning.

Resultat

Lsåret 2021–2022 var resultaten på det nationella bedömningsstödet i taluppfattning för åk 1 lägre än tidigare år där pandemin kan ha varit en bidragande orsak till nedgången. På nationell nivå har man sett att främst matematik och moderna språk drabbades av försämrade resultat under denna period. Lsåret 2022–2023 har en återhämtning i resultat skett i kommunen. Nu bedöms 90 % av eleverna ha uppnått godkänd nivå på den muntliga delen i februari jämfört med 74 % året innan. För den

skriftliga delen är resultathöjningen likartad, från 85 % till 97 %. Resultaten når nu något högre än läsåret 2020–2021 då pandemin startade och då 85 % av eleverna nådde godkänd nivå på den muntliga delen och 94 % på den skriftliga delen.

I början och slutet av läsåret 2022–2023 har grupperna pojkar och flickor haft likartade resultat, men pojkarna har på flertalet av enheterna högre resultat än flickorna när den muntliga och skriftliga delen genomförts i februari. Insatser på enheterna under vårterminen gör dock att flertalet av alla elever i slutet av åk 1 uppnår godkända resultat.

Resultat i februari åk 1 läsåret 2022/2023 Nationellt bedömningsstöd i taluppfattning - muntlig del. Andel elever som uppnår M-nivå, lägsta godtagbara nivå.

Skola	Flickor (%)	Pojkar (%)	Totalt (%)
Götetorps skola	100	100	100
Lillänggsskolan	33	100	73
Mörmoskolan	83	84	84
Hammarlundens skola	90	89	89
Bärstadsskolan	88	94	91
Totalt	87	93	90

Resultat i maj åk 1 läsåret 2022/2023 Nationellt bedömningsstöd i taluppfattning – skriftlig del. Andel elever som uppnår M-nivå, lägsta godtagbara nivå.

Skola	Flickor (%)	Pojkar (%)	Totalt (%)
Götetorps skola	100	100	100
Lillängsskolan	67	100	87
Mörmoskolan	100	100	100
Hammarlundens skola	95	97	96
Bärstadsskolan	97	94	96
Totalt	96	98	97

Elevantalet skiljer mycket mellan enheterna vilket gör att en enskild individ kan påverka resultatet stort på en enhet med få elever i elevgruppen.

Nätverk matematik

I nätverket ingår representanter från alla enheter. Under läsåret har fyra träffar genomförts med olika teman – progression i programmering, blockmodellen (explicit undervisning), öppna uppgifter (problemlösning), digitala verktyg i matematikundervisningen och kommande digitala nationella prov. Varje träff har inletts med en spaningsrunda där deltagarna delat med sig av olika upptäckter inom matematikområdet.

KGU Svenska

Vårt systematiska kvalitetsarbete i svenska genom våra kommungemensamma uppföljningar har genomförts enligt planeringen. Det vi kan se som positivt är att resultaten för kartläggningen i materialet "Hitta språket" för förskoleklass är bättre än tidigare år för västra området. Vi kan även se att undervisningen i förskoleklass ger eleverna goda förutsättningar inför läs- och skrivundervisningen.

Bedömningsstöd åk 1 i läsa - avstämning i maj 2023

Skola	Når läsa A totalt	Pojkar	Flickor
Lillängsskolan	88%	90%	83%
Mörmoskolan	100%	100%	100%
Götetorps skola	100%	100%	100%
Hammarlundens skola	95%	95%	95%
Bärstads skola	99%	97%	100%
Totalt	97%	97%	97%

Bedömningsstöd åk 1 i skriva - avstämning i maj 2023

Skola	Når skriva A totalt	Pojkar	Flickor
Lillängsskolan	81%	90%	67%
Mörmoskolan	100%	100%	100%
Götetorps skola	100%	100%	100%
Hammarlundens skola	81%	84%	78%
Bärstads skola	94%	88%	100%
Totalt	91%	92%	90%

Under läsåret 2022/2023 har språkutvecklaren gjort klassrumsbesök hos alla lärare som undervisar i svenska i åk 1 vid tre tillfällen och fokuserat på skrivande. Den insatsen kommer att fortsätta i kommande åk 1 även nästa läsår.

Något som ofta lyfts på analysmöten är betydelsen av gemensam läsning i klassen, checklistor vid skrivande och att skriva ofta. Lärarna betonar också det värdefulla samarbetet med skolbibliotekarierna vid läsfrämjande arbetet och ger exempel på att det bidrar till ökat intresse för läsande. Fortsatt arbete med att främja läsengagemanget hos eleverna ser vi är mycket viktigt både utifrån Skolinspektionens granskning "Läsfrämjande arbete i grundskolan" (2022) samt den senaste PIRLS-undersökningen (2023). I PIRLS kan vi se att differensen mellan elevernas läsförmåga ökar och att det är viktigt att se över likvärdigheten hos huvudmännen.

Hos lärarna i Hammarö kommun finns ett stort engagemang och intresse för både läs- och skrivundervisning vilket är oombärligt för våra elever. För att komma vidare i vårt arbete finns det ett par saker att beakta. Det första är insamling av resultat på nationella proven i kommunen samt en analys av dessa med syfte att förfinas undervisningen än mer samt kunna öka vårt främjande och förebyggande arbete genom att koppla ihop detta med våra kommungemensamma uppföljningar. Det andra är utvecklingen av skolbiblioteken vad gäller samarbete mellan yrkeskategorier samt en på sikt ökad bemanning för att än mer utveckla vårt läsfrämjande arbete.

Svenska som andra språk

Under början av vårterminen 2023 gjordes en kartläggning av vår organisation av ämnes svenska som andraspråk i kommunen. Vid den tidpunkten hade kommunen 39 elever som läste enligt kursplanen för svenska som andraspråk fördelat på följande enheter:

Skola	Antal elever som läser sva
Lillängsskolan	6
Mörmoskolan F-6	10
Götetorps skola	5
Hammarlunden F-6	3
Bärstadsskolan	0 (har en nyanländ elev)
Mörmoskolan 7-9	13
Hammarlunden 7-9	2

Vi kunde konstatera att behovsprövningen som ska genomföras inför beslut om att läsa enligt kursplanen för svenska som andraspråk ser olika ut på de olika enheterna. Vi har ett kommungemensamt beslut sedan tidigare att följa nyanlända elevers utveckling i svenska genom Skolverkets material "Bygga svenska", men det används inte så frekvent. "Bygga svenska" är det material som både Nationellt centrum för andraspråk och Skolverket rekommenderar.

Undervisningens organisation ser olika ut på enheterna beroende på antal elever samt omfattningen av behöriga lärare. Undervisningen ska utformas utifrån elevernas behov så den kan se olika ut. Däremot är det viktigt att säkerställa att elever som ska läsa enligt kursplanen för svenska för andraspråk får den undervisning de har rätt till utifrån sina behov.

Vi konstaterar att i Hammarö kommun behöver vi se över våra rutiner när det gäller behovsprövning och uppföljning av beslut. Vi behöver även säkerställa att vi har kompetens i svenska som andraspråk på samtliga enheter. Rektorsgruppen tog initiativ till att bilda en arbetsgrupp som ska arbeta fram ett förslag på rutiner för organisationen av ämnet svenska som andraspråk under våren 2023.

Nätverk svenska

Under läsåret har vi haft fyra nätverksträffar i svenska för utvalda lärare från varje enhet. Träffarnas innehåll har bestått av: gemensam och enskild läsning utifrån Lgr22, en föreläsning av Anne-Marie Körling om att väcka läslusten i skolan, Skolinspektionens granskning om läsfrämjande arbete samt egna samtal och reflektioner i nätverket utifrån beskrivet innehåll. Nätverkets arbete är viktigt utifrån likvärdighet, ämnesfördjupning och en spridning av erfarenheter och kunskaper.

Kompetensutveckling

Skolverkets lyfter i sin lägesbedömning för skolväsendet (2020) att den professionella dialogen lärare emellan är mycket viktig för undervisningens kvalitet och för likvärdigheten. Lärare kan inte arbeta isolerat utan att ta in förändringar i styrningen, intryck från kollegor eller från forskning och beprövad erfarenhet. Kollegialt lärande där deltagarna tillsammans strukturerat analyserar och utvärderar en del av sin verksamhet, till exempel en undervisningssituation är ett centralt inslag i skolutveckling oavsett nivå i styrkedjan eller verksamhet inom förvaltningen. Lärare behöver lära av varandra och föra en professionell dialog som främjar de som vi är till för det vill säga

våra barn och elever. Det kollegiala lärandet påverkar sannolikt undervisningens kvalitet som i sin tur påverkar barnens/elevernas resultat och välmående. Det är därför viktigt att huvudmän och rektorer prioriterar arbetet med kollegialt lärande och skapar förutsättningar i organisationen för att lärare ska kunna utveckla sin undervisning tillsammans.

I Hammarö kommun är det kollegiala lärandet i fokus på samtliga enheter i förskola och skola samt på övergripande nivå i våra riktade satsningar. Varje enhet har sina specifika prioriterade utvecklingsområden som man kan ta del av i enhetsrapporteringen. Här följer beskrivningar av beslutade kommungemensamma satsningar som rektorerna i förskola och skola prioriterat under läsåret 22–23.

Förskola

Förundran

Precis som övriga Värmland deltar Hammarö kommun i projektet "Förundran" som Region Värmland håller i. Projektet består av flera delar varav en professionsatsning är den ena som pedagoger från förskoleområde västra deltar i. Det är en kompetensutvecklingsatsning med en fördjupning på barns språkande och litteracitetsutveckling fördelad på åtta lärträffar under fyra terminer och riktar sig till de allra minsta barnen i förskolan. Professionsatsningen avslutas i november 2023. (För mer information se nästa rubrik)

Hallbibliotek är en annan del som startade på västra området men finns nu på samtliga 1-3-årsavdelningar i kommunen. Det är en gemensam satsning på barns språkutveckling mellan folkbiblioteket och de kommunala förskolorna i kommunen där vårdnadshavare får möjlighet att på ett enkelt sätt låna hem åldersanpassade böcker till sina barn via förskolornas kapprum. Sedan hösten 2022 finns en ny rutin vid introduktionen för nya barn våra kommunala samt fristående förskolor i kommunen. Barnet får en gåvobok samtidigt som förskolan har ett språksamtal med vårdnadshavarna. Sedan finns också möjligheten för samtliga förskolor att delta i "Den kreativa språkresan" där man med bilderbokens möjligheter vill stimulera barnens fantasi och litteracitetsutveckling.

Förundran, kreativitet och språk-lek-ighet

Våren 2022 startade en ny professionsatsning vid Karlstads universitet "Förundran, kreativitet och språk-lek-ighet". Syftet är att olika professioner inom förskola, öppen förskola, bibliotek och barnhälsovård ska hitta samverkansmöjligheter genom att mötas, utbyta erfarenheter, ta del av forskning samt utveckla och fördjupa egen kunskap och förståelse för de yngsta barnens språkande och litteracitetsutveckling. Denna kompetensutveckling sker i samarbete med Region Värmlands satsning *Förundran – Bokstart i Värmland* som genomförs med stöd av Kulturrådet.

I Hammarö kommun har ett femtontal pedagoger samt två specialpedagoger inom Västra området fått möjlighet att ta del av denna kompetensutveckling som anordnas via RUC vid Karlstads universitet. Det är pedagoger från Mörmo förskola, Lunna förskola, Talldungens förskola och Mörmoskogens förskola.

Pedagogerna har deltagit i digitala lärträffar på universitetet samt i fysiska lärgrupper lokalt med kollegor från området. Fokus på lärträffarna har varit reflektioner från

deltagande pedagoger utifrån vad de har fångat upp från träffarna på universitetet men också att pedagogerna har fått lyfta hur de arbetar med språkutvecklande arbetssätt på sina enheter.

På västra området 2 och 3 har pedagogerna fokuserat sedan årsskiftet på tydliggörande pedagogik med fokus på språkutveckling. Det har handlat om hur förskolan skapar delaktighet och inflytande för barnen i deras utbildning. Pedagogerna har utifrån detta arbetat mycket med bildstöd och Tecken som stöd (TAKK) som varit gynnsamt för barnen i deras möten och samspel med sina kamrater på förskolan. Språkprojektet har skapat goda förutsättningar för alla barn att kunna kommunicera med varandra och där barnen också har fått en tydligare struktur på hur dagen ser ut och vad som kommer att hända, vilket har skapat trygghet.

Pedagogerna har arbetat med litteraturens betydelse i förskolans lärmiljöer, vilket har skapat ett nyfikenhet intresse för att läsa böcker och "språkbada" kring ord tillsammans. En avdelning har vävt in språkprojektet till avdelningens övergripande projekt över hela året där vårdnadshavare har gjorts delaktiga genom att de har fått med sig litteratur hem från förskolan som handlar om vikten av att läsa för sitt barn och hur det gynnar barnens språkutveckling. Det har varit ett pågående arbete kring rim och ramsor och sånger som förekommer i det dagliga mötet med barnen. Något som snabbt skapar nyfikenhet hos barnen. Språkprojektet har fått en egen punkt på dagordningen, där varje avdelning på förskolan får lyfta hur de arbetar med att stärka barnens språkutveckling. Här är en länk på en kort film om Förundran - Bokstart i Värmland. Klicka på länken och scrolla ned till den tredje filmen när du öppnar länken.

<https://www.bokstart.se/hitta-kunskap/webbinarier-och-dela-dagar/webbinarium-las-tillsammans/>

Öppna förskolan

Öppna förskolan har en deltagande pedagog i förundransprojektet. På öppna förskolan finns det ett stort intresse för språkutveckling, där man aktivt lyfter vikten av att läsa och prata med ditt barn i tidig ålder, redan från och med att barnet är fött. I samtal på babycafé och öppen förskola lyfter pedagogen detta med föräldrar som kommer och besöker öppna förskolan. Det finns mycket litteratur i miljöerna uppställda där det är tillåtet för barnen att känna, smaka, lukta på böckerna som i sin tur sedan leder till att barnet börjar att bläddra i boken. Det finns också språkinformation uppställd på matborden i lokalen som handlar om vikten av att läsa för ditt barn. Här arbetar man också aktivt med bildstöd, TAKK och kommunikationskort som blir en bra brygga över till förskolans verksamhet. Det förekommer dagligen mycket aktiviteter med sång och rörelse, något som skapar nyfikenhet hos barnen. Litteraturen som förekommer i miljöerna på Mörmogård har olika innehåll. Det är text fokus på värdegrund och hur olika konstellationer av hur en familj kan se ut.

Tankar framåt

Något som pedagogerna ger uttryck för är att de saknar representation från kommunbiblioteket och barnavårdscentralen i språkprojektet. Den röda tråden saknas mellan verksamheterna och skulle behöva stärkas. Lärledare på området tog en tidig kontakt med biblioteket om hur verksamheterna kunde samverka mer med fokus på vikten av att läsa böcker och "språkbada" i ord tillsammans. Detta är ett fortsatt utvecklingsområde. Öppna förskolan ser gärna att en samverkan på familjecentralen *Mörmogård* kan stärkas kring detta språkprojekt.

Västra området kommer fortsättningsvis att arbeta med språkutveckling i barnens lärmiljöer och i kommunikation med varandra, genom tydliggörande pedagogik. En

annan viktig tanke framåt är att stärka bryggan från yngre till äldre avdelningarna och skapa progression i språkutvecklingen för alla barn.

Handledarutbildning vid Karlstads Universitet

I Hammarö kommun är samtliga förskoleområden utvalda som övningsförskolor. Det innebär att huvudmannen behöver ombesörja att förskolorna har professionella handledare som kan ta emot studenter vid Karlstads universitet. Under våren 2022 beslutade därför rektorsgruppen att använda statsbidrag för kvalitetshöjande insatser till att köpa in en handledarutbildning för pedagoger inom den kommunala verksamheten.

Utbildningen vid KAU syftar till att utveckla deltagarens egen kompetens som handledare, utveckla egna kunskaper om lärarutbildning och den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) samt att utveckla kunskaper och färdigheter för att arbeta som lokal lärarutbildare. Kursen syftar också till att förstå handledningsuppdraget som lokal lärarutbildare i relation till sitt verksamhetsfält och till uppdraget att utbilda förskollärare och lärare.

Kursen omfattar fem heldagar innehållande teoretiska föreläsningar, praktiska övningar samt pågående dialoger om uppdraget som lokal lärarutbildare. Utbildningen är pågående i skrivande stund och sträcker sig över tre terminer och är på 7,5 högskolepoäng. Genom kursens upplägg skapas möjligheter för deltagaren att tillsammans med lärlaget skapa och fördjupa sina kunskaper kring uppdraget som lokal lärarutbildare och utbyta erfarenheter. I Hammarö kommun är det 23 förskollärare och 5 lärare i fritidshem som går denna uppdragsutbildning. Utbildningen avslutas i början av 2024.

Fritidshem

Under läsåret 22–23 har vi återinfört lärträffar för lärare i fritidshem vid ett tillfälle per termin som vi hade organiserat innan pandemin. Syftet med dessa träffar är att samla alla medarbetare inom yrkeskategorin och arbeta med kollegialt lärande utifrån uppdraget för att öka kvaliteten i undervisningen och stärka likvärdigheten i utbildningen. Sammantaget har ett 70-tal lärare i fritidshem varit delaktiga i arbetet.

Under höstens träff var det främjande och förebyggande arbetet i fokus. Vi arbetade utifrån samspelsmodellen där den fysiska, sociala och pedagogiska miljön samspelar för en ökad kvalitet. Att vara medveten som pedagog om hur lärmiljön påverkar elevernas förutsättningar att lära och utvecklas är en viktig aspekt. En ökad medvetenhet om hur tillgängligheten i lärmiljön kan utvecklas lade en grund för kompetensutvecklingen under hösten.

Under våren tog arbetet vid där det slutade under hösten och hade ökat fokus på betydelsen av ett fungerande systematiskt kvalitetsarbete på samtliga fritidshem, där elevernas delaktighet och inflytande är i fokus. I Hammarö kommun introducerades en arbetsmodell för det systematiska kvalitetsarbetet i fritidshem som utgör ett stöd för verksamheterna. Modellen är uppdelad utifrån tre centrala delar. Här beskrivs de i korthet.

- **Var är vi?**

Kartläggning av fritidshemmet utifrån elevernas intressen och nyfikenhet samt samspelsmodellens perspektiv för en tillgänglig och inkluderande lärmiljö.

- **Vart ska vi? Hur gör vi?**
Pedagogisk planering utifrån kartläggningen av ett arbetsområde som dokumenteras i Vklass.
- **Hur blev det?**
Utvärdering av läsårets lärträffar visar att pedagogerna generellt är nöjda med lärträffarna och vill fortsätta arbetet på liknande sätt även nästa läsår.
- **De förslag på innehåll för lärträffar framåt som kom fram i utvärderingen var följande:**
Uppföljning och arbetsgång i det systematiska kvalitetsarbetet. Vi delar verksamhetsnära arbetsområden med varandra och ger respons. "Show and tell".

Skapande arbete där olika estetiska uttrycksformer lyfts fram.

Utveckla samarbetet med olika funktioner inom kommunen, skolkurator, specialpedagog, skolbibliotekarie, olika föreningar och mot kultur och arbetsliv.

Arbeta mer främjande i övergången från förskola till fritidshem för att skapa en större trygghet hos nya elever som börjar förskoleklass.

Digitala verktyg på fritidshemmet. Som stärker elevernas lärande. Det finns behov av workshops och dela olika arbetssätt och metoder.

Ökad samverkan mellan skola och fritidshem i det pedagogiska arbetet, tex utifrån gemensamma arbetsområden trafik, allemansrätt, författare/bokprojekt med mera.

Förskoleklass till åk 9 samt anpassad grundskola

STL – Skriva sig till lärande

Under läsåret 2022–2023 har enheterna fortsatt sitt arbete med "Skriva sig till lärande" på olika sätt utifrån enhetens behov. Vi har haft en kommungemensam nybörjarutbildning i STL för de som ej deltagit tidigare. Intentionen nybörjarutbildningen är att alla lärare i Hammarö kommun ska ha kunskaper om STL och ha modellen som stöd vid planering och genomförande av undervisningen. Arbetet följs upp kontinuerligt på enheterna. Kommande läsår kommer STL att genomföras på samma sätt som under detta läsår.

Ämnesgrupper

Under läsåret har grundskolan och grundsärskolan satsat på att lärare ska få möjlighet till ämnesfördjupning. Samtliga 230 undervisande lärare från förskoleklass till åk 9 tillhör en ämnesgrupp, där den reviderade läroplanen lgr-22 varit i fokus samt allmän didaktiskt arbete för att utveckla undervisningen.

Lärare har träffats 4 gånger under läsåret i ämnesgrupperna. Samtliga ämnesgrupper har haft en samtalsledare och en dokumentatör så att lärprocessen dokumenteras och följs upp i ämnet. Samtalsledarna har fått handledning av ämnesutvecklarna i kommunen.

Lärarna upplever att ämnesgrupperna har bidragit till fördjupande samtal i ämnet och att ett didaktiskt utbyte mellan enheterna varit givande. Vårt gemensamma digitala läromedel NE, som gäller alla ämnen och årskurser, har varit i fokus vid en träff och lärare upplever att man har delat goda exempel med varandra. Dela kulturen har stärkts via ämnesgrupperna och många ämnesgrupper uppskattade att de själva fick styra över innehållet detta läsår.

Det som framkom som förbättringsområden i utvärderingen var att det fanns en önskan om att ändra sammansättningen av deltagare i några grupper så att grupperna blir lagom i storlek och att det önskas vara lite mer styrt innehåll inför nästa läsårs ämnesgrupper.

Bedömningsdag 23 maj

Under studiedagen den 23 maj var det fokus på likvärdig bedömning och betygsättning i ämnesgrupper för samtliga undervisande lärare. I år var träffen förlagd på Hammarlundens skola F-6. Det kom fram en del önskemål från studiedagen från lärarpersonalen och som behöver tas om hand av rektorsgruppen. Här följer de huvudsakliga punkterna från lärarnas röster:

- Önskemål om bedömningsstöd i engelska eftersom det inte finns tillgängligt från Skolverket idag.
- Önskemål om att mötas över stadiegränserna i samband med övergångar för ämnesspecifika diskussioner.
- Anpassad grundskola ser behov av kompetensutveckling kring att arbeta med dubbla läroplaner.
- Idrottsgruppen ser ökat behov av likvärdig bedömning kring teoriuppgifter.
- Det finns behov hos lärarna att få uppdatering kring AI och gemensamt förhållningssätt med mera.
- Svenskgruppen önskar kommundemensam licens i lärresursen Bookcreator.
- Önskemål om samrättning av NP gemensamt i kommunen. Att sitta tillsammans och rätta samt bedöma.

Enhetsrapportering utifrån läsårets månadsanalyser

För att skapa vägar för en ökad kvalitet i undervisningen förutsätts att enheterna och huvudmannen har ett systematiskt kvalitetsarbete som fungerar i praktiken. För att få ett nationellt perspektiv på vägar mot ökad kvalitet så lyfter vi här Skolverkets senaste *lägesbedömning (2020)*, där det konstateras att barns och elevers skolframgång påverkas i hög grad av deras bakgrund och av förskolans- och skolans kvalitet. Förskolan och skolan är i mångt och mycket en spegling av samhället. Det finns mycket som huvudmän, skolchefer, rektorer, lärare och annan personal kan göra för att höja kvaliteten i undervisningen och för att bättre möta barns och elevers olika behov. Likaså finns det mycket staten kan göra för att stödja och stärka detta arbete.

Skolverket har gått ut med följande information: *"De flesta skolor fungerar bra och svenska elevers kunskaper ligger generellt sett på en god nivå. Men skillnaderna mellan elevgrupper och skolor ökar och alla elever får idag inte samma möjlighet att lyckas i skolan. Det visar Skolverkets bedömning av läget i skolväsendet. - I dag har vi inte en skola för alla elever. Det finns elevgrupper som inte får möjlighet att klara grundskolan och det kan få stora konsekvenser för både individen och samhället. Det är tydligt att skolan i dag inte förmår att kompensera för elevers skilda förutsättningar och behov, säger Peter Fredriksson, generaldirektör på Skolverket."*

Att alla förskolor och skolor måste vara bra och att all undervisning måste hålla god kvalitet kan låta självklart. Men det är mål som måste ges större fokus eftersom det finns förskolor och skolor som har stora svårigheter att erbjuda en undervisning av god kvalitet för alla barn och elever. Det finns statistik som visar att barn och elever med sämre förutsättningar på gruppnivå, år efter år, så tydligt hamnar efter. Det kan bara ses som ett misslyckande och Skolverket understryker att förskolan och skolan inte klarar av sitt kompensatoriska uppdrag i den mån som förväntas.

Skolverket konstaterar därför att svensk förskola och skola behöver både bli bättre på och ges bättre möjligheter att stödja lärande och utveckling för de barn och elever som har sämre förutsättningar att nå målen. Alltför många klarar inte skolgången idag på ett fullgott sätt. Ytterst handlar det om att säkerställa att alla barn och elever ska få en god miljö för utveckling och lärande som ger trygghet samt vilja och lust att lära. Det är avgörande för att de ska få med sig de kunskaper, värden och förmågor som krävs för framgång inom den fortsatta utbildningen, i yrkeslivet och för ett aktivt deltagande i samhällslivet. Skolväsendets uppdrag om kunskaper och värden ska ses som en helhet och rikta sig till alla barn och elever.

Mot bakgrund av beskrivningen av det svenska skolväsendets nuläge har Hammarö kommun som skolhuvudman analyserat och utvecklat det systematiska kvalitetsarbetet på övergripande nivå under läsåret 22–23 tillsammans med rektorsgruppen för att stärka kvaliteten i utbildningen. Vi har två analysträffar per termin utifrån valda ämnesområden, som är relevanta och aktuella i vårt systematiska kvalitetsarbete. Syftet är att öka kvaliteten i undervisningen utifrån ett likvärdighetsperspektiv. Vi har benämnt dessa nedslag i verksamheterna som "månadsanalyser" och gäller för samtliga verksamheter från förskola till åk 9.

Inför varje månadsanalys har rektorsgruppen kommit överens om vad som ska analyseras gemensamt och hur det ska gå till. Vi använder oss av kvalitativa underlag som är insamlade från barn, elever och pedagoger samt underlag från litteratur och forskning. Vid månadsanalyserna har vi även bidrag från verksamheterna som både inspirerar och utmanar tänkandet i gruppen.

Månadsanalyserna är uppdelade i tre faser. En förberedande fas, en genomförande fas och en reflekterande och analyserande fas. Månadsanalyserna utgör ett av flera dokument som ingår i enhetsrapporteringen till huvudmannen. Månadsanalyserna är förlagda i september och november samt februari och april. Spridningen över läsåret gör att det finns goda möjligheter för pedagogisk personal, barn och elever och deras vårdnadshavare att vara delaktiga i kvalitetsarbetet. Rektor ansvarar för att organisera arbetet på enheten. Här nedan följer en sammanfattning av läsårets månadsanalyser som baseras på enhetsrapporteringen, med undantag av den första som hade fokus på bedömning, betyg och betygsättning. Detta område redovisas årligen i en specifik rapport som publiceras vid årsskiftet och tas därför inte upp i denna rapport.

Mot en ökad kvalitet i arbetet med övergångar

Pedagogerna i förskolan tycker generellt att övergångsarbetet har fungerat bra. Inför övergångar till fritidshem och förskoleklass använder förskolan samtalsunderlaget som utgår från social, pedagogisk och fysisk lärmiljö. Under detta läsår har samtalsunderlaget omarbetats så att det kan användas i samtliga övergångar inom förskola och skola. Pedagogerna i förskolan och skolan tycker mallen är tydlig och ändamålsenlig. Mallen lägger grunden för en professionell och likvärdig överlämning med relevant information som gagnar barnet/eleven. En önskan från skolans håll är att överlämningsmallen lämnas in skriftligen innan klassbildningen om möjligt. Huruvida om blanketten ska lämnas in skriftligen från förskolan blir en fråga för den nya arbetsgruppen att diskutera. Idag lämnas informationen endast muntligen till skolan.

I Skolverkets rapport "Förskolan och läroplanen" som handlar om förändringar i spåren av Lpfö 18 (maj, 2023) är den samlade bedömningen att det är utmanande för förskolor att följa upp varje enskilt barns utveckling och lärande. Landets förskollärare upplever inte heller att de har tillräckligt med stöd i genomförandet av uppföljningen. Studiens intervjuer visar att personalen upplever osäkerhet om vad och hur de ska dokumentera, vad de behöver planera för samt vad reflektionerna ska innehålla.

Den pedagogiska dokumentationen och SKA-arbetet i Hammarö kommuns förskolor är motorn för att kunna följa upp och utveckla utbildningen som sker kontinuerligt och ofta på gruppnivå. Att använda nuvarande övergångsmall för personalen för dokumentation till skolan för att följa upp varje barns utveckling och lärande är fullt möjligt, men då krävs förutsättningar i tid att genomföra detta. Det råder dock ingen avsaknad av ändamålsenliga verktyg och mallar i Hammarö kommun.

Ett förskoleområde saknar återkoppling från mottagande skola om hur övergången har varit och vad som kan utvecklas. Det finns funderingar från förskolans håll hur innehållet som lämnas över tas tillvara för att det ska generera progression i lärande och utveckling för barnen.

Lärare i förskoleklass på en skola upplever att de får olika och varierade information från olika förskolor både utifrån innehåll i utbildningen och information kring barnen. Ibland undrar lärare i förskoleklass varför de inte fått relevant information kring elever i behov av särskilt stöd, speciellt när det gäller det sociala stödet. Ett utvecklingsområde är att skolans rektorer tar ansvar för att bjuda in berörda förskolor till dialog i enlighet med övergångsrutinen för att gemensamt samordna övergångsarbetet och skapa en samsyn.

En rektor vill betona att alla stadier behöver förbereda barn/elever för nästkommande stadium, men förskolan i sig har ett eget pedagogiskt uppdrag med egen läroplan för sin skolform och det är där barnens allra första utbildning startar. Därför tänker rektorn att det blir oerhört viktigt att mottagande skolform och stadium tar vid i den progression som pågår oavsett vilken övergång det gäller. Förberedelser i övergångar kan ske via en fortlöpande kommunikation mellan skolformer och vårdnadshavare och kan på så vis säkerställa att lärare bygger vidare på de kunskaper och erfarenheter barnet tidigare erhållit.

Det finns en önskan från förskolan om att samordna övergångssamtal till en och samma dag då pedagoger i förskolan har svårt att komma ifrån i den dagliga verksamheten. En rektor i skolan upplever att det inte är tydligt vem som är ägare av övergångssamtalet, förskolan eller skolan? Vad är det information vi lämnar över? Hur använder vi oss av dokumentationsunderlaget? Har vi samma förväntningar?

En annan önskan från förskolans och skolans håll är att skapa en gemensam arena mellan olika yrkesgrupper där pedagogiska diskussioner kan äga rum för en ökad progression i barnens lärande. Vi behöver stärka arbetet med att utbyta kunskaper, erfarenheter och information om innehållet i utbildningen för att skapa sammanhang, kontinuitet och progression i elevernas utveckling och lärande.

Det är ofta lätt att man som pedagog fokuserar kring barn som är i behov av särskilt stöd eller barn som behöver utmanas extra i övergångsarbetet och på så vis finns en risk att vi glömmer bort alla andra barn i "mitten". Vi behöver därför skapa en röd tråd och bygga en progression i undervisningen för alla barn, så att vi kan förebygga att barnen möter upprepningar i undervisningen och att motivationen sänks.

Skolan instämmer med förskolan att pedagogerna är skickliga på att uppmärksamma elever som är i behov av särskilt stöd vid övergångar. Den nya mallen som utformades för att användas vid alla övergångar användes inte av alla förskolor kan en rektor konstatera. Ett utvecklingsområde är att kommunicera den omarbetade mallen till de fristående förskolorna i kommunen. En rektor lyfter att det har varit uppskattat att information om närvaro lämnas över från förskola till förskoleklass i ett förebyggande syfte. Ytterligare en fråga för arbetsgruppen "Övergångsarbete" blir att fundera över om samtalsunderlaget ska användas för alla barn och elever. Så är inte fallet idag.

Goda relationer och kunskap om skolformernas uppdrag är framgångsfaktorer i samverkan med hemmet i övergångsarbetet. Men även vikten av goda relationer barnen emellan, vilket lyftes på månadsanalysen. I övergången till förskoleklass för de barn som vi har ett särskilt ansvar för provade en avlämnande och mottagande enhet i år att förskolan gav förslag på en "trygghetsgrupp", vilket har fallit väl ut.

I flera enhetsrapporter i förskolan går det att läsa att ett utvecklingsområde är övergångar mellan avdelningar och mellan förskolor. Där har inte alltid överlämningar skett som kan säkerställa att barnets progressionsstråd följer med.

En lyckad aktivitet i arbetet med övergångar var på en skola när elever från åk 6 har besök åk 3 och berättat om sina erfarenheter att börja åk 4. Ett annat lyckat exempel är när en lärare i åk 6 haft ämnesansvar för engelska och en lärare i matematik deltog i på matematiklektioner varje vecka i åk 3. Detta har varit en gynnsam insats som givit förutsättningar att skapa tidiga relationer och göra övergången från åk 3 till 4 mjukare.

På högstadiet är pedagogerna nyfikna på vilka inlärningsstrategier som tränas på de olika stadierna samt vilka läromedel och lärresurser som används. Ett behov av att bredda personalens förmåga att tillgodose en tillgänglig lärmiljö tas upp, då man upplever att en mer tillgänglig lärmiljö för eleverna tidigt skulle göra övergången lättare för fler elever.

Samarbetet mellan enhetens EHT-team och avlämnande skola har inte fungerat optimalt under föregående läsår, vilket har medfört att mentor och arbetslag har fått ta ett allt för stort ansvar för överlämningsarbetet. Det har heller inte funnit tillräcklig information till elevhälsan kring elever i blivande åk 7. Konsekvensen av detta är att flertalet av elever som har stora svårigheter inte överlämnats vid specialöverlämningar utan dessa har i stället vigts åt elever som har vårdnadshavare som varit drivande i frågan.

En reflektion från lärarna på 7-9 är att pedagogisk överlämning och elevens behov av stöd överlämnas. Men pedagogerna saknar överlämning gällande elevens sociala behov, vilket gör att lärare behöver ta ytterligare kontakt med överlämnande enhet.

7-9 lärarna har även uppmärksammat att det finns elever som upplever att de inte får samma stöd som tidigare och som tycker skolan kunde ha stöttat dom på ett

annorlunda sätt i övergången till åk 7. De lyfter att de har svårt att förstå vad de ska göra och att de inte upplever att de får den hjälp i skolarbetet som de behöver.

Vårdnadshavare önskar en tidigare eller tätare kontakt med nya skolan inför åk 7 och framför allt med elevens blivande mentorer.

Utifrån utvärderingarna av övergångsarbetet har rektorena vidtagit en del åtgärder. Överlämningar har skett mellan EHT-team på respektive skola där specialpedagog har haft ett särskilt ansvar. Specialöverlämningar med vårdnadshavare har genomfört under maj och juni. Potentiella elever i behov med vårdnadshavare har bestämts av EHT-teamen på F-6 skolorna.

Elevernas sociala behov påverkar klassammansättningar och är viktig information i arbetet med klassbildning. Att arbeta med sociogram för att få syn på gruppens konstellationer och processer är ett värdefullt arbete som samtliga skolor kommer att utveckla inför nästa läsår. Digitala sociogram är ett mycket bra verktyg för att skapa trygghetsgrupper, både när det gäller trivsel- och studiekompisar.

En enhet planerar främjande aktiviteter för att trygga elever och vårdnadshavare inför den kommande skolstarten i åk 7. Skolan inför tidiga utvecklingssamtalsdagar för alla elever. Detta för att personalen snabbt ska bygga goda relationer till eleverna. En annan aktivitet som införs är *skolstartsmingel* kvällen innan skolan börjar, för alla elever och deras vårdnadshavare. Personalen är då på plats och elever och vårdnadshavare kan bekanta sig med lärare, lokaler, placeringar i klassrum med mera. Allt för att förbereda, trygga och välkomna nya eleverna till skolan.

En skola ser ett behov av att involvera fritidshemmet mer i övergångsarbetet och ta vara på deras erfarenhet och kunskap om både grupp och individ.

Övergångsarbetet inom grundsärskolan fungerar oftast mycket väl. Här ger personalgruppens kunskap och erfarenhet goda förutsättningar för en lyckad övergång. Det finns en tydlig struktur som anpassa efter elevens behov och enheten möjliggör tidiga inskolningar och förbereder lärmiljön inför starten.

Utifrån enhetsrapporteringen ser huvudmannen att synpunkter, tankar och åsikter skiljer sig markant mellan skolformer, stadier och enheter. Ett fortsatt arbete krävs för att få en samsyn.

Mot en ökad kvalitet i arbetet med delaktighet och inflytande

Pedagogerna utvecklar hela tiden sin kunskap om betydelsen av att skapa möjligheter för barnen att använda och utveckla ett reellt inflytande och delaktighet i lärprocesserna över dagen i förskolan. Barnen får möjlighet till delaktighet och kreativt kunskapande genom olika uttryckssätt av okodat material. Förskolan erbjuder många olika uttryckssätt för att kunna ge barnen möjlighet att utveckla sin förmåga att bygga, skapa och konstruera med hjälp av olika tekniker, material och redskap. Det är viktigt att pedagogerna undersöker vilka material och miljöer som väcker frågor och förundran hos barnen och att materialen är tillgängliga för barnen. Då stärks barnens inflytande i undervisningen.

Flera rektorer betonar att barnens delaktighet och inflytande ökar när okodat och ofärdigt material används mer i lärmiljöerna. Det stimulerar barnens kreativa förmågor där det inte finns ett rätt svar inbyggt. Ett exempel på ett sådant kreativt material är lera som är ett flexibelt, hållbart och ett naturligt material. På detta förskoleområde undersöker rektor och specialpedagog nya metoder för att göra barnen mer

delaktiga i tex kartläggningar. Ett arbete är påbörjat med att skapa samtalsforum för barn på förskolorna, där barnen får möjlighet att uttrycka sina tankar kring olika frågor för att kunna ta tillvara barnens upplevelser av förskolan.

En rektor ställer frågan i enhetsrapporten "Hur gör vi barnen delaktiga i sina lärprocesser?" Underlaget i enhetens kvalitetsarbete utgår från barnets behov och intressen och det används som ett stöd för att planera undervisningen så att en progression ska ske i barnets utveckling och lärande. Dokumentationen är viktig för att fånga upp barnens egna tankar kring sitt lärande. Barnen kan själva dokumentera sina egna lärprocesser genom att ta kort eller filma sitt lärande. Pedagogerna kan då synliggöra barnens egen dokumentation där de kan vara delaktiga kring det som de ser. På så vis möjliggör förskolan en arena för barnen där de kan mötas och reflektera och få möjlighet att vara delaktig och ha inflytande i undervisningen. Rektor på denna enhet ser att förskolan behöver skapa mer möjlighet för barnen att påverka sin undervisning där pedagogerna behöver fokusera mer på innehållet i stället för formen i undervisningssituationen. Genom att lyssna på riktigt på vad barnen säger blir lärandet roligt och meningsfullt. Mer fokus på att ta med barnen i skapandet av lärmiljöerna och det material som erbjuds att använda för att få en progression i barnets utveckling.

En annan rektor reflekterar över Skolverkets artikel kring hållbar elevdelaktighet och reellt inflytande (2015) som vi alla läste inför månadsanalysen som menar att en framgångsfaktor är tid. Att tid avsätts för lärare att ha möjlighet för samtal och reflektion. Barnens upplevelser av att bli sedda och lyssnade på har stor betydelse för deras inflytande. Utifrån detta resonemang landar rektor i betydelsen av tid för reflektion för pedagogerna och skapa förutsättningar för barnens delaktighet och inflytande i planeringen och genomförandet av undervisningen. Organisationen behöver ha flexibla lösningar och aktuell kunskap hos pedagogerna för vad som menas med delaktighet och inflytande.

Vidare beskriver en rektor vad som blir viktigt på riktigt för sin enhet med följande beskrivning. Om barnen inte bjuds in och ges möjlighet till reellt inflytande är risken stor att det i stället blir de vuxna som försöker styra barnen och om barnen inte får lov att vara delaktig blir det svårt att uppfylla läroplanens intentioner. Det är de vuxna i verksamheten som har makten och ansvaret att skapa en kultur som präglas av tillitsfulla relationer mellan personal och barn men även mellan barnen. Arbetet måste vara långsiktigt och ständigt pågående och genomsyra allt som sker i förskolan. På det viset kommer det reella inflytandet bli förhållningssätt hos de vuxna som i sin tur möjliggör förskolan att vara barnens arena. Det blir därför viktigt att lyssna på riktigt på barns egna tankar och erfarenheter om de lärprocesser som pågår för att kunna planera och utforma undervisningen och koma ifrån planeringar som gjorts i förväg, till att ge barnen/elever förutsättningar att kunna vara delaktiga och ha inflytande kring innehållet i utbildningen.

I skolan har ett rektorsteam fått signaler från personalen som visar på att många elever ger upp då de ser att de inte klarar av de krav som ställs, vilket leder till minskad måluppfyllelse och ökad skolfrånvaro. Flertalet elever väljer bort att arbeta på lektioner alternativt komma till skolan, då de anser att det ändå inte är någon idé. Utifrån dessa indikationer menar rektor att skolan behöver arbeta vidare med hur skolan kan på andra sätt synliggöra elevernas delaktighet i sitt eget lärande och utveckling.

Andra röster kring elevernas delaktighet och inflytande från enhetsrapporterna säger att skolan behöver lyfta fram de tillfällen när eleverna har inflytande över undervisningen, dess form och innehåll för att synliggöra elevinflytande. Detta kan göras genom att skapa fler forum för detta utöver elevråd och klassråd. En rektor uttrycker "Enkelt kan man säga att vi behöver fråga eleverna vad de tycker och

tänker om saker och ting vid fler tillfällen" och en annan rektor uttrycker att vi behöver våga stanna upp, sänka tempo, lyssna och vara nyfiken på eleverna för att öka delaktigheten i undervisningen.

På flera skolor nämner rektorerna att återkoppling till elever om när, var och hur de har inflytande som ett utvecklingsbehov. Det finns även behov av att utveckla klassråden så att det blir forum för elevernas inflytande och delaktighet även kring undervisningen och utbildningen. Flera rektorer har för avsikt att få i gång ett fungerande elevrådsarbete där eleverna känner att de kan påverka det som händer på skolan. Ett arbete som förhoppningsvis också leder till att man som elev känner en starkare skolanknytning och har saker att se fram emot som kan vara motiverande.

På några skolor har fritidshemmet under våren jobbat aktivt med elevinflytande där man inventerat intresseområden och sedan har eleverna själva fått vara med och utformat aktiviteter som varit elevstyrda. Fritidshemmets pedagoger har använt sig av sociogram för att få underlag för kartläggning av elevgruppen samt egna enkäter.

Mot en ökad kvalitet i arbetet med att förhindra kränkande behandling

Röster från förskolan uttrycker genom att jobba i små grupper och vara närvarande stärks tryggheten i barngruppen. Vikten av samarbete mellan avdelningar och en gemensam samsyn om förhållningssätt bidrar likaväl till en främjade värdegrund som är fri från kränkningar. En enhetsrapport lyfter att ett arbetslag hade man haft mycket konflikter mellan barnen på förskolan. Men genom att pedagogerna varit delaktiga i barnens lärprocesser har arbetslaget lyckats skapa en kultur som är mer främjande.

På en annan enhet kan rektor se att de arbetslag som arbetat utifrån de tre grundstenarna organisation, lärmiljö och förhållningssätt har arbetet motverkat stress i arbetslaget. Vuxna som känner stress kan påverka barn negativt och kan även leda till kränkningar och därför är det viktigt att alla pedagoger ständigt reflekterar över eget förhållningssätt och hur man kan skapa en förändring som leder till positiv arbetsmiljö för både barn och pedagoger.

Vid månadsanalysen var det en hel del fokus på betydelsen av en aktuell kartläggning med barnen/eleverna i det främjande syftet för att kunna fånga trådar och arbeta för att skapa en miljö fri från kränkande behandling på enheten. Arbetet vi gör är för barnen/eleverna och ska därmed utgå från deras tankar, erfarenheter och behov.

En rektor betonar att förskolan behöver diskutera och reflektera om vad en kränkande behandling mot barn kan vara. Att ge exempel och sätta ord på vad en kränkning kan vara kan är en väg att gå framåt med sin personal. Det kan handla om en omedvetenhet eller okunskap hos personalen. Att vuxna kränker barn förekommer och det kan upplevas svårt, men det måste hanteras. En rektor tänker att kartlägningsarbetet behöver systematiseras bättre för att det ska bli en naturlig del av vardagen i förskolan.

Flera rektorer kommer att börja läsåret med att genomföra kartläggning av barn- och elevgrupperna för att kunna få en nulägesbeskrivning och ett relevant underlag inför analys innan åtgärder vidtas i det förebyggande arbetet.

Ett förskoleområde har under höstterminen börjat med trygghetsvandringar i ett främjande syfte för att göra barnen mer delaktiga i kartläggningen av risker för diskriminering och kränkande behandling. Pedagogerna genomförde trygghetsvandringar med barnen. Resultatet följdes upp och förebyggande insatser

sattes in. Vandrigen bidrog till att pedagogerna fick syn på lärmiljöer och rum som upplevdes otrygga eller oattraktiva för barnen, könsuppdelningar med mera.

På en skola har man satsat på att kompetensutveckla trygghetsteamet på skolan som leds av kurator i ett förebyggande syfte. Teamet har genomgått en webbutbildning om kränkande behandling samt att två personer ut trygghetsteamet har gått repulseutbildning eftersom EHT och pedagoger har uppmärksammat behov att ge elever stöd och träna impuls kontroll och sociala färdigheter, vilket repulsemetoden kan bidra med. På samma skola är ett utvecklingsområde att tydliggöra rutinen vid kränkingsanmälningar då det råder viss osäkerhet hos pedagoger vilka dokument som ska användas och vad som ska dokumenteras vid en anmälan.

Lärarna på flera skolor har haft synpunkter på elevenkätens utformning beträffande de yngre åldrarna. Synpunkter som inkommit är att det är för många och svåra frågor. En arbetsgrupp har bildats för att omarbete enkäten efter önskemål inför nästa omgång.

En rektor betonar att skolans personal har regelbundet diskussioner om regler och förhållningssätt. Ordningsreglerna revideras årligen utifrån de diskussioner som förs i klasserna och på elevrådet. Elever från åk 6 går till samtliga klasser och berättar om ordningsreglerna vid varje läsårsstart och att all personal involveras i arbetet.

Arbetet med att förhindra kränkande behandling börjar i klassrummet, det sker i dialog med eleverna och deras vårdnadshavare skriver en rektor. Likabehandlingsgruppen på skolan tillsammans med EHT har en centralroll för att bedriva det övergripande arbetet med främjande, förebyggande och åtgärdande insatser. Skolans intention är att ha mer fokus i arbetet mot det främjande och förebyggande arbetet. Exempel på sådana insatser som är lyckade är "Trivselledaraktiviteterna" på rasterna som haft stor inverkan på tryggheten på skolan.

På en av 7–9 skolorna har den schemalagda mentorstiden och elevens val som hålls av klassens båda mentorer samt implementeringen av hemklassrum varit lyckade trygghetsskapande aktiviteter på skolan. Att lärarnas undervisning så långt det är möjligt följer klasserna i det egna arbetslaget, lyfter lärarna som en framgångsfaktor.

Känslan som elev att vilja vara på skolan är ett område som lyfts på flera skolor utifrån elevenkätens resultat. Pedagogerna tror att de nya skolorna på högstadiet kan framledes göra inverkan på detta. Att stärka känslan av trygghet genom aktiviteter som inte är direkt riktade till skolarbete, såsom friluftsdagar anges som framgångsrikt och bidrar till att stärka skolanknytningen och vi-känslan på skolan. Ett utökat samarbete med fältarbetarna och fritidsgården tycks vara positivt och uppskattat under läsåret av pedagogerna. En önskan och tro på att ämnesövergripande undervisning kan stärka känslan av att vilja gå till skolan lyfts av pedagogerna. Skolledningen på samma skola delar lärarnas uppfattning att mentors viktiga roll för att öka trygghet märks tydligt. Organiserad mentorstid och elevens val som båda mentorerna håller i är en främjande framgångsfaktor. Rektorer har en plan för att organisera för att mentor ska få ytterligare tillfällen med sin klass. Elever på skolan har ett stort behov av en trygg start på dagen och en tydlighet kring vad som kommer hända på dagen.

Övrig reflektion från enhetsrapporteringen

Undervisande lärare ser stora variationer i kunskaper och kunskapsinhämtning hos våra elever. Det är en utmaning att skapa undervisning som passar alla elever. Utifrån det ser man också att det är viktigt att skapa undervisning med att hitta nivåer i

undervisningen där extra anpassningar tillgodoses i klassrummet. Rektorer ser att det är viktigt att få till ett systematiskt arbete för utvärdering av extra anpassningar. När det gäller särskilt stöd så behöver det tydliggöras vad som är stöd och vad som är särskilt stöd samt vad man som undervisande lärare förväntas arbeta med innan arbetet med särskilt stöd tar vid. Lärare behöver även få veta om vilket stöd de kan förvänta sig gällande ämnesstöd, specialpedagogiskt stöd och handledning i arbetet.

Ett fortsatt arbete med tydliga strukturer för extra anpassningar, kartlägningsarbete och åtgärdsprogram samt utvärdering av insatser är förutsättningar för att tillgodose elevernas behov i undervisningen. En framgångsfaktor när det gäller det särskilda stödet och utvärdering av åtgärdsprogram under detta läsår har varit att låta elev, och vårdnadshavare i större utsträckning vara med och ge sitt perspektiv när det gäller utvärdering av insatser. Rektorer vid enheten ser ett stort utvecklingsområde gällande stöd inom ramen för den ordinarie undervisningen genom differentierad undervisning.

En rektor betonar att arbetet med elevernas läsförmågor samt språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt blir viktigt då skolan ser att fler elever inte når målen i svenska. Att läsningen är en grundpelare för kunskapsinhämtning i övervägande del av skolans ämnen kommer skolan prioritera läsning och textbearbetning.

En rektor i förskolan har tillsammans med specialpedagog upptäckt att det ibland saknas tillräcklig kunskap kring det enskilda barnet. Här behöver vi arbeta med att ta fram en struktur för hur vi kartlägger och dokumenterar kring det enskilda barnet. Lär vi känna barnen och deras styrkor och utvecklingsområden kan vi lättare bemöta varje barn utifrån dess förutsättningar och behov. Detta kommer också minska det åtgärdande arbetet om vi kan vara med innan problem uppstår. Med detta i åtanke kommer enheten att förfinas sitt arbete med pedagogisk dokumentation så att den även synliggör det enskilda barnet på ett tydligare sätt än vad som sker idag.

En annan reflektion som lyfts är att förskolläraryrket har genom åren förändrat sig och ställer idag högre krav på undervisningen och reflektionsförmågan hos pedagogerna. Detta kräver att man som pedagog är nyfiken på förändring och utveckling samt använder de kollegiala forum som finns för att förvärva ny kunskap, våga prova, våga ställa nyfikna frågor både till sina kollegor och till sig själv. Att våga utmana och utmanas, att inte bara hålla med, för då sker ingen utveckling.

På samma enhet har samtal initierats kring att skapa en närvarokultur på förskolan som innebär att alla som arbetar på förskolan tar reda på varför barnen är hemma och kartlägger eventuella mönster för frånvaron som är återkommande. Det handlar om att värna om det enskilda barnets mående och tillvaro. En hög frånvaro i förskolan följer ofta med och fortsätter under skolåren. Här menar rektor att förskolan har ett viktigt jobb att göra för att förebygga frånvaro. Förskolan får inte tänka att det är skönt med färre barn i gruppen vid frånvaro utan att främja barnens rätt till förskolan.

En intressant reflektion i en enhetsrapport som en rektor i skolan uttryckte om elevernas brist på motivation som somliga lärare upplever. Lärarna talar mycket om elevernas motivation och att de inte är motiverade för skolarbete eller att fördjupa och utveckla skolarbetet. Rektor ställer sig då frågan vem som bär ansvaret för det. Är det eleven, vårdnadshavaren, läraren, Studie- och yrkesvägledaren eller rektor? Skapar vi en skola där eleverna får riktning, är motiverade och känner framtidstro eller förväntas våra elever finna det på egen hand eller förväntas våra elever passa in i en redan satt mall?

Skolbibliotek

Under läsåret 22–23 var det tre skolbibliotekarier anställda i kommunens skolor på totalt 180 % tjänstgöringsgrad. Samverkan sker kontinuerligt utifrån lärare och skolbiblioteksplanen, där fokus under läsåret är läsfrämjande arbete (språklig förmåga) och medie- och informationskunnighet (digital kompetens).

Under läsåret har det genomförts flertalet aktiviteter från skolbiblioteksplanen men också en del uppdrag som har uppdragits från rektor utifrån enhetens behov. En framgångsfaktor för lyckad samverkan och för att tillsammans stärka elevernas lärande har varit gemensam tid för att kunna planera och genomföra aktiviteter. Exempel på dessa aktiviteter är: Högläsning för grundsärskola, biblioteksintroduktion för förskoleklass, sagoskrivande med åk 1, läsprojektet First step åk 1, tema klassiker i åk 4, bokprojekt i förskoleklass, "Mordet i Skoghallsparken för åk 8, källkritik i åk 2 och 5, informationssökning för årskurs 9, läsning och boktips för fritidshemmen, lovaktivitet för fritids i form av en sökjakt på kommunbiblioteket, läspromenader för fritids samt inspirationsföreläsning för fritidshemmens pedagoger. Vid tillåtande väder har "utebibbla" bedrivits och vid lov har elever uppmanats läsa med aktiviteter som till exempel läsbingo.

Skolbibliotekarierna har under året arbetat för att främja en stimulerande läsmiljö i skolbiblioteken i form av planering och inköp av möbler, textilier och övrig inredning.

Rektorerna har som mål att årligen budgetera ca 50 kr per elev för litteratur- och medieinköp för ett hållbart skolbibliotek. Detta ger förutsättningar att bedriva verksamheten med ett uppdaterat och anpassat bestånd av medier.

I enhetsrapporteringen är det flera rektorer som lyfter skolbibliotekariens arbete som en framgångsfaktor på skolan, som har bidragit positivt till elevernas måluppfyllelse på olika sätt. Skolbibliotekariens roll på skolan har blivit tydligare under läsåret och fått en viktig roll i att stimulera elevernas läsintrasse och utveckla de digitala förmågorna hos eleverna, främst inom källkritik och sociala medier.

Bibliotekarien är ett viktigt stöd för lärarna i undervisningen i grundsärskolan, grundskolan och på fritidshemmet. Samarbetet med fritidshemmet har inneburit att högläsningstillfällen erbjuds regelbundet i olika miljöer, både inomhus och utomhus. Skolbibliotekarien har erbjudit flera uppskattade aktiviteter under året som läsbingo och läspromenader. Det har varit ett lyckat samarbete som är under utveckling skriver en rektor.

På en annan skola har en skolbiblioteksgrupp startat som arbetar med utvecklingen av skolbiblioteket tillsammans med lärare, rektor och skolbibliotekarien. Ett formulerat utvecklingsområde på en annan skola är att få med skolbibliotekariens arbete och roll mer tydligt i skolans systematiska kvalitetsarbete.

Utmaningar

- Att skapa förutsättningar i organisationen för flexibla samarbeten mellan olika pedagogiska verksamheter och enheter samt även med Hammarö kommunbibliotek. Att rektor avsätter tid för att möjliggöra samarbeten, riktade insatser och planering tillsammans med pedagoger och olika arbetsgrupper på enheterna.

- Att utgå från elevernas resultat och titta på hur skolbibliotekarien kan vara ett stöd i det kompensatoriska arbetet, där fokus läggs på de elevgrupper där behovet är som störst.
- Utlåningsmodul ska finnas i samtliga skolbibliotek. Det kommer ge förutsättningar att stärka den digitala kompetensen och skapa möjligheter till utlåningsstatistik för att kunna arbeta med utveckling av bokbeståndet och läroplanens värdegrund. Vad läser våra elever? Vad behöver vi kompensera för?
- Skolbiblioteksplanen är en del av enhetens årshjul. Skolbibliotekarien är delaktig i grovplaneringen för läsåret/terminen och deltar i de gemensamma aktiviteterna, från början till slut, allt utifrån skolans systematiska kvalitetsarbete och kompensatoriska uppdrag, där skolbibliotekariens kompetens tas tillvara och bidrar till elevernas lärande i alla ämnen, inte bara inom svenskämnet.

Förutsättningar för en hållbar skolbiblioteksutveckling

För att bygga vidare för en hållbar skolbiblioteksverksamhet finns behov av att öka de totala skolbibliotekstjänsterna på mer procent än vad som råder idag. Tillsammans med lärarna samverkar skolbibliotekarierna för att skolbiblioteksverksamheten ska vara en del av undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens. Huvudmannen kan med fördel se över fördelningen i schema mellan stadier/skolor för att effektivisera arbetet för skolbibliotekarierna samt öka likvärdigheten mellan enheterna.

En annan viktig aspekt för en hållbar skolbiblioteksverksamhet är att skolbibliotekarierna utgör en stödfunktion för lärarna och kan användas för tex att fortbilda och inspirera pedagogerna gällande aktuell litteratur samt olika arbetssätt, bokcirklar/bokprat utifrån stadium och behov.

Verksamheterna bör se över behov av insatser gällande digital kompetens utifrån elevernas kunskaper och utgå från dessa kartläggningar. Skolbibliotekarierna kan med fördel ingå i kommunens ämnesnätverk och bidra med perspektiv på lärande utifrån sina specifika roller och uppdrag, då främst i nätverket svenska och IKT.

Skolbibliotekarierna har detta läsårs bidragit i pedagogiska workshops som riktas till undervisande lärare, både lokalt och regionalt på Framtidens Lärande Väst.

Digitalisering

Hammarö kommuns verksamheter inom bildningsförvaltningen har tagit stora kliv i digitaliseringen sedan beslutet om att införa "en till en", det vill säga en dator per elev. Idag arbetar vi med digitaliseringen som en hävstång för att stärka det pedagogiska arbetet. Digitaliseringen blir på så sätt en naturlig del i pedagogernas dagliga arbete. I verksamheterna används både analoga och digitala verktyg i barnens och elevernas lärmiljöer, på olika sätt och med olika syften. Barnen i förskolan och på fritidshemmen programmerar, arbetar med greenscreen och dokumenterar det dagliga arbetet. Från förskoleklass till åk 9 har eleverna tillgång till Chromebooks och Google som lärplattform. Kommunikation, närvaro, planeringar och skolarbete sker i de verktyg som skolan och pedagogerna finner mest lämpligt. Digitalisering är allt oftare en del i det systematiska kvalitetsarbetet på enheten och är integrerad i undervisningen.

Framgångsfaktorer

Kompetensutveckling via pedagogiska workshop var fortsatt prioriterat under läsåret 22–23. Pedagogiska workshops är uppskattade av lärarpersonalen och fyller flera funktioner i vår kommun. Sammanfattningsvis är det huvudsakliga syftet med pedagogiska workshops att skapa möjligheter för samverkan och fysiska träffar mellan skolor, att höja lägstnivån i användandet av digitala verktyg, lyfta och sprida god kvalitet i undervisningen samt att öppna upp mellan ämnen. Här finns det en önskan hos pedagogerna om att genomföra pedagogiska workshops fler gånger per läsår. En positiv spinoff från våra pedagogiska workshops var när "Framtidens Lärande Väst" anordnades vid Karlstads Universitet i juni 2023, då Hammarö kommun bidrog med 13 olika workshops, deltagande i panelsamtal samt modererade i olika forum. Hammarö kommun var mer än väl representerade på mässan.

Skolplattformen Vklass där kommunikation, planering, scheman, närvaro mm publiceras har fortsatt fallit väl ut under året. Användandet ökar hos pedagoger, vårdnadshavare samt elever. Plattformen fungerar även som ett stöd i att kunna arbeta mer likvärdigt mellan enheter och möjliggör samarbete mellan såväl arbetslag som skolor. Under vårterminen har ett arbete lagts ner hos fritidshemmen för att säkerställa kvalitén i det systematiska kvalitetsarbetet. Samtliga fritidshem arbetar numera med en gemensam modell för kartläggning, planering och reflektion i det pedagogiska arbetet där Vklass är ett digitalt stöd.

Under läsåret har den digitala skolbänken, SKOLON, börjat användas. Den fyller flera funktioner. Det som märks i klassrummet är att elever och lärare får en enklare överblick över vad vi i kommunen har för digitala lärresurser och digitala verktyg. Allt ligger nu samlat inom en knapptryckning. På skol- och förvaltningsnivå kan SKOLON vara ett stöd för att analysera och utvärdera vad och vem som nyttjar de digitala resurser vi investerar i.

Synkningar/federering och provisionering. Många svåra begrepp. Men enkelt uttryckt så har vi tillsammans med IT förenklat och fått ordning på hur alla system pratar med varandra och hur användarna kommer åt de olika systemen. Det har varit ett städ- och säkerhetsarbete samt förberedelse inför Digitala Nationella Prov.

Nätverk IKT

IKT-nätverket i kommunen träffas 4 gånger per år och har som uppdrag att omvärldsspana samt lyfta utmaningar och framgångsfaktorer i undervisningen. Nätverket är idag en väl fungerande grupp som lyfter varandra och arbetar systematiskt för att höja kompetensen ute på skolorna, samt synliggöra vad som huvudmannen behöver ha fokus på för att utveckla utbildningen. Under våren har ett utökat samarbete mellan IKT-utvecklaren och skolornas IKT-grupp stärkts för att få till ett mer klassrumsnära perspektiv.

Arbete framåt

DNP (Digitala Nationella Prov) står på agendan under kommande år. Det blir vår enskilt största utmaning. Arbetet påbörjades för över två år sedan på övergripande nivå och vi ser att infrastrukturen nu är på plats på våra skolor. Det arbete som återstår nu är på varje skola och i klassrummen. Vissa delar av de nationella proven har genomförts i en digital provmiljö. Allt för att pedagoger och elever skall bli vana och trygga användare inför ett skarpt läge. Övergången till digitala nationella prov sker successivt. De första digitala nationella proven och bedömningsstöden kommer att genomföras under våren 2024. Skolverket börjar med ett fåtal ämnen och släpper på fler ämnen efterhand. Först ut är åk 6 under våren 2024 med digitala bedömningsstöd i biologi, fysik, kemi och samhällskunskap. Vårterminen 2025 ska sedan digitala nationella prov genomföras i engelska och svenska i åk 6 samt i SO- ämnen och NO- ämnen i åk 9.

Under nästa läsår kommer den samlade elevhälsan att byta journalsystem från PMO till Prorenata, som många andra Värmlandskommuner har valt att göra. Prorenata fyller de behov av funktioner som verksamheterna önskar och det finns en utarbetad implementeringsplan för införandet av systemet som sker under hösten 2023.

Slutsatser läsåret 22–23

Som huvudman för förskola, grundskola, grundsärskola och fritidshem i Hammarö kommun är man trygg med att;

- Flera skolor intensifierat arbetet med att förankra rutiner för att säkerställa kvaliteten i processerna avseende arbetet med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram.
- Ämnesgrupper för undervisande lärare F-9 återupptogs inför läsåret 22-23 och att dessa ämnesgrupper har ett tydligt didaktiskt innehåll där undervisningen är i fokus.
- En ny arbetsgrupp har etablerats för att göra utvecklingsarbetet mer effektivt kring övergångsarbetet.
- Arbetet med stödperioder, som innebär att insatser prövas och arbetas med under 6-8 veckor, har påbörjats vid vissa enheter.
- Arbetet kring läsfrämjande insatser i förskolan, i form av hallbibliotek, förskolebibliotek och "Förundransprojektet" med fokus på barns språklighet och språkutveckling, har etablerats.
- Införandet av ett Skolsocialt team (SST) med syfte att tidigt förebygga problematisk frånvaro.
- Lärträffar för lärare i fritidshem, vid ett tillfälle per termin, har återinförts. Något som inte varit organiserat sedan innan pandemin.
- Det inom fritidshem har introducerats en arbetsmodell för det systematiska kvalitetsarbetet som ett stöd för verksamheterna.
- Månadsanalyser, som är uppdelade i tre faser, en förberedande fas, en genomförande fas och en reflekterande och analyserande fas, genomförs vid två tillfällen per termin utifrån valda ämnesområden.
- Samtliga skolor kommer att utveckla arbetet med sociogram, för att få syn på grupperns konstellationer och processer.
- Skolbibliotekariens roll på skolan har blivit tydligare under läsåret och fått en viktig roll i att stimulera elevernas läsintresse och utveckla de digitala förmågorna hos eleverna, främst inom källkritik och sociala medier.
- Digitalisering är allt oftare en del i det systematiska kvalitetsarbetet på enheten och är integrerad i undervisningen.

Som huvudman för förskola, grundskola, grundsärskola och fritidshem i Hammarö kommun finns det anledning att intensifiera arbetet kring följande;

- Utveckla det auktoritativa ledarskapet, där lärare är varma, inkännande, omtänksamma, respektfulla och lyhörda i samspelet med barn/elever samtidigt som de är tydliga vuxna som sätter gränser, håller ordning och skapar en trygg lärmiljö.

- Utveckla lärares beredskap att möta variationer och organisera för en differentierad undervisning.
- En ökad samsyn och ytterligare förbättringar kring övergångsarbetet.
- Fortsatt utveckling kring kränkande behandling inom förskolan, där det behöver diskuteras och reflekteras kring vad en kränkande behandling mot barn kan vara.
- Skapa en närvarokultur inom förskolan.
- Arbetet med barn och elevers läsförmågor samt språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt.

Källor

Enheternas analyser utifrån enhetsrapporteringen juni 2023

Enkät som följer upp elevernas trygghet och studiero, mars 2023.

Förskolan och läroplanen- Om förändringar i spåren av Lpfö-18, Skolverket maj 2023

Kolada, Sveriges regioner och kommuners databas

Skapa trygghet för lärande, Skolverkets publikation, Forskning för skolan: Om skolans arbete mot mobbing, trakasserier och kränkande behandling (2022)

Skolinspektionen (2020) Skolors arbete med trygghet och studiero: En tematisk analys utifrån beslut fattade inom regelbunden kvalitetsgranskning 2018–2019.

Skolornas kommungemensamma uppföljningar i svenska och matematik under läsåret 2022–23.

Skolverkets lägesbedömning 2020 (Skolverket 2020)